

Rapport

Tydligare styrning av avgiftsbelagd uppdragsverksamhet

– utformning av bemyndiganden

The logo consists of the lowercase letters 'esv' in a green, sans-serif font. The 'e' and 's' are connected, and the 'v' is separate.

EKONOMISTYRNINGSVERKET

ESV:s rapporter innehåller regeringsuppdrag, uppdrag från myndigheter eller egeninitierade utredningar.

Publikationen kan laddas ner som PDF och beställas från www.esv.se. Word-format kan tillhandahållas via Publikationsservice.

Beställningar kan även göras via:
Ekonomistyrningsverket, Publikationsservice
Box 45316, 104 30 Stockholm
publikationsservice@esv.se
Fax: 08-690 45 10

Datum: 2008-08-18

Dnr: 49-383/2008

ISBN: 978-91-7249-279-0

Copyright: ESV

Rapportansvarig: Lasse Henricson

Layout: Thomas Mejstedt

Tryckeri: Tabergs tryckeri, Jönköping 2008

Förord

Hur ser bemyndigandena ut för myndigheterna att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet? Kan de förtydligas? Ekonomistyrningsverket (ESV) har kartlagt bemyndigandena i instruktioner och regleringsbrev för myndigheter som bedriver avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Rapporten fokuserar på frågan om hur ett bemyndigande kan utformas när det är beslutat att en uppdragsverksamhet ska bedrivas av en statlig myndighet. Den behandlar således inte frågan huruvida det är lämpligt att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet i myndighetsform.

Avsikten med rapporten är att bidra till en tydligare styrning av statlig uppdragsverksamhet genom att ge förslag till formuleringar och uppslag till andra villkor ifall regeringen önskar styra främst inriktning och omfattning av en viss uppdragsverksamhet.

I detta ärende har avdelningschef Susanne Jansson beslutat. Utredare Lasse Henricson har varit föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har också expert Nils Eklund, utredare Mona Nykvist och utredare Petra Hedén deltagit.

Susanne Jansson
Avdelningschef

Innehåll

Förord	3
Sammanfattning	7
1. Inledning	9
1.1 Bakgrund	9
1.2 Syfte	10
1.3 Avgränsningar, begrepp och genomförande	10
1.4 Problemområde	11
2. Kartläggning av bemyndiganden	15
2.1 Var står bemyndigandet?	15
2.1.1 Universitet och högskolor	15
2.1.2 Länsstyrelser	15
2.1.3 Andra myndigheter	16
2.2 Precisionen i bemyndigandet	16
2.2.1 Universitet och högskolor	16
2.2.2 Länsstyrelser	17
2.2.3 Andra myndigheter	17
2.3 Får eller ska – otydlig tillämpning	18
3. Överväganden och rekommendationer	21
3.1 Bemyndigandet i instruktion eller regleringsbrev	21
3.2 Precisionen i bemyndigandet	22
3.3 Förslag till innehåll och formuleringar	23
3.4 Förslag till styrning i övrigt	24
3.5 Förslag om särskilda uppdragsvillkor	28
Bilaga 1. Normgivnings- och finansmakten avseende avgiftsbelagd uppdragsverksamhet	31
Bilaga 2. Kartläggning av bemyndiganden för myndigheters uppdragsverksamhet	33
Bilaga 3. Sammanställning av kartläggningsuppgifter	51
Bilaga 4. Förteckning över myndigheternas uppdragsverksamhet och omsättning år 2007	55

Sammanfattning

Hur kan regeringen utforma styrningen när det är beslutat att en statlig myndighet ska bedriva uppdragsverksamhet? Syftet med rapporten är huvudsakligen att beskriva nuvarande bemyndiganden för avgiftsbelagd uppdragsverksamhet, överväga om de kan förtydligas och föreslå hur de i så fall skulle kunna förtydligas.

ESV anser att det är angeläget att styrningen av statsförvaltningen är så ändamålsenlig och tydlig som möjligt. När det gäller avgiftsbelagd uppdragsverksamhet innebär det att regeringen aktivt kan överväga att anpassa styrningen beroende på vad som är mest lämpligt i det enskilda fallet.

Den avgiftsbelagda uppdragsverksamheten bör tydligt kunna urskiljas från annan statlig verksamhet såsom myndighetsutövning och andra myndighetsuppgifter. Regeringen bör ge myndigheten tydliga gränser för de olika roller som en myndighet kan ha. Om avgiftsområden anges tydligare i bemyndigandet innebär det att regeringen i högre grad än idag styr vad som ska ingå i det statliga åtagandet i form av avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Regeringen anger de ramar som den anser vara lämpliga i varje enskilt fall. En fördel är att det både för myndigheten och utomstående intressenter blir tydligare vad uppdragsverksamheten ska omfatta för varor och tjänster.

Ett bemyndigande i instruktionen att bedriva viss uppdragsverksamhet bör vara förstahandsvalet. Om bemyndigandet anges i både instruktion och regleringsbrev är det viktigt att skrivningarna samordnas. Problem kan exempelvis uppstå då regeringen anger ett mer begränsat avgiftsområde i regleringsbrevet än vad som följer av bemyndigandet i instruktionen.

Förslag till innehåll och formuleringar

Ett kriterium för ett tydligt bemyndigande är att verksamheten har någon form av avgränsning. Ett sätt att göra det är att undvika att lägga till formuleringar som att ”myndigheten även i övrigt får...” En variant på hur verksamhetsområdet kan anges mer noggrant kan vara formuleringen ”uppdragsverksamheten får endast omfatta följande verksamheter...”, följt av en uppräkningslista av de verksamheter som myndigheten ska ta betalt för. Det kan också i bemyndigandet anges att vissa verksamheter inte får bedrivas.

Uppdragsverksamheten för en myndighet kan även begränsas genom att regeringen anger de kundgrupper som myndigheten får sälja varor och tjänster till. Det kan t.ex. gälla att myndigheten endast får utföra avgiftsbelagda uppdrag åt andra statliga myndigheter.

ESV anser att det tydligt ska framgå om en myndighet har rätt att ta ut avgifter och att det uttryckligen anges i formuleringen av bemyndigandet.

För att göra betydelsen av begreppen ”får” och ”ska” tydlig kan bemyndigandet till myndigheten delas upp enligt följande: ”Myndigheten får bedriva uppdragsverksamhet. Om myndigheten bedriver uppdragsverksamhet ska avgift tas ut”.

Förslag till styrning i övrigt

Om regeringen har beslutat att en uppdragsverksamhet får bedrivas är det en fördel för intressenter att syftet med verksamheten redovisas öppet och transparent. Beskrivningen får gärna innehålla motiv till varför myndigheten ska bedriva verksamheten och andra förutsättningar som ligger till grund för att verksamheten bedrivs.

Uppdragsverksamheten kan även begränsas genom olika villkor eller restriktioner. De kan gälla direktiv i termer som t.ex. högsta försäljningsvärde, begränsad geografisk marknad, avgränsning i tiden eller maximal marknadsandel.

ESV anser att det kan vara lämpligt att överväga om uppdragsverksamheten regelbundet bör utvärderas i syfte att ompröva vilken uppdragsverksamhet som myndigheten ska bedriva. Det kan i dessa fall vara lämpligt att regeringen beslutar om t.ex. vilket informationsunderlag som bör finnas tillgängligt och vem som ska ta fram det. Underlaget kan omfatta en form av riskanalys där positiva och negativa effekter av uppdragsverksamheten följs upp. Specifika krav på vilka uppgifter som myndigheten ska redovisa i uppföljningen i olika sammanhang övervägs dock inte i rapporten.

Förslag om särskilda uppdragsvillkor

Regeringen bör överväga att bestämma särskilda uppdragsvillkor för vissa myndigheter med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Uppdragsvillkor kan t.ex. handla om inriktning och omfattningen av uppdragsverksamheten.

Villkoren kan avse myndigheter med betydande uppdragsverksamhet. Andra kriterier för när särskilda uppdragsvillkor kan övervägas är om uppdragsverksamheten bedrivs i potentiell eller faktisk konkurrens med privata företag. Uppdragsvillkoren bör redovisas öppet och lättillgängligt för allmänhet och företag.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Myndigheternas ramar för avgiftsbelagd uppdragsverksamhet är för vida. De får i allt för stor utsträckning själva besluta om omfattning och inriktning av verksamheten. Det har framförts av bl.a. Statskontoret och Konkurrensverket. Enligt ESV är en grundfråga om de bemyndiganden som styr avgiftsbelagd uppdragsverksamhet kan och bör förtydligas, och i så fall hur. Rapporten handlar om hur regeringen kan utforma styrningen när det redan är beslutat att uppdragsverksamheten ska bedrivas av en statlig myndighet, inte om verksamheten överhuvudtaget ska bedrivas.

I regeringens *proposition 1999/2000:140, Konkurrenspolitik för förnyelse och mångfald*, refereras bl.a. till Statskontorets rapport, *Staten som kommersiell aktör (2000:16)*. Där framförs bl.a. ”att det ofta i styrningen av myndigheter, via instruktioner eller regleringsbrev, saknas ett uttalat motiv för varför myndigheterna bedriver kommersiell verksamhet. Problemet blir särskilt tydligt då begreppet uppdragsverksamhet inte är definierat och då det sällan är definierat eller reglerat exakt vad en myndighet får göra respektive inte göra inom ramen för uppdragsverksamheten.” I sammanhanget kan nämnas att det under år 2000 fördes diskussioner mellan Regeringskansliet och ESV om att ESV skulle få ett regeringsuppdrag som bl.a. skulle innebära att definiera uppdragsverksamhet. ESV skulle dessutom föreslå regler, i form av författningsändringar, rekommendationer eller riktlinjer för uppdragsverksamheten. Regeringen begärde dock aldrig någon insats av ESV. Det är heller inte meningen att ESV i och med föreliggande arbete ska genomföra det då påtänkta uppdraget. Det redovisas bara som bakgrund till uttalade problem med statlig uppdragsverksamhet.

ESV har i en vägledning för Regeringskansliet, *Att styra avgiftsbelagd verksamhet (ESV 2000:21)*, konstaterat att bemyndigandet för myndigheter att bedriva avgiftsbelagd verksamhet ibland är allmänt hållt. Det är därför generellt angeläget att bemyndigandet så tydligt som möjligt anger vad myndigheten får göra.

Även Konkurrensverket har i olika sammanhang uttalat sig om statlig uppdragsverksamhet. Så har exempelvis skett i *Myndigheter och marknader, tydligare gräns mellan offentligt och privat, (2004:4)*. I ett avsnitt där en konkurrenspolicy för statsförvaltningen föreslås anges följande:

”Vad gäller de statliga myndigheterna bedömer Konkurrensverket att de styrdokument, bl.a. instruktioner och regleringsbrev, som reglerar myndigheternas näringsverksamhet bör förtydligas så att det klargörs vilka uppgifter som omfattas av respektive myndighets uppdrag. Myndigheterna

förefaller ha olika uppfattning om vad som avses med bl.a. kärnverksamhet, affärsverksamhet, uppdragsverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet.”

Problemet har även beskrivits av Statskontoret i *Fritt fram att avtala om offentlig information*, (dnr: 2005/100-5): ”-/– även om myndigheter har ett uttryckligt bemyndigande så kan detta vara generellt och otydligt angivet i t.ex. regleringsbrev. Det kan vara svårt att veta omfattningen och gränserna för tillämpningen av sådana otydliga angivna stöd. Här ser vi att en ökad tydlighet och specificering är nödvändig.”

1.2 Syfte

Syftet med rapporten är huvudsakligen att

- beskriva nuvarande bemyndiganden för avgiftsbelagd uppdragsverksamhet,
- överväga om de kan förtydligas, och
- föreslå hur de kan förtydligas om regeringen i högre grad än idag vill anpassa styrningen av en viss uppdragsverksamhet.

1.3 Avgränsningar, begrepp och genomförande

Det är viktigt att notera att rapporten i huvudsak begränsas till det formella bemyndigandet att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Alla slag av problem som kan vara förknippade med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet, och särskilt konkurrensutsatt sådan, utreds inte i rapporten.

Kartläggning

Offentligrättslig avgiftsbelagd verksamhet omfattas inte av denna kartläggning. Detsamma gäller tjänsteexport och uppdragsverksamhet som bedrivs med stöd av 4 § avgiftsförordningen (1992:191).

Kartläggningen omfattar det formella bemyndigandet att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. De bemyndiganden som ges i myndighetens instruktion och regleringsbrev omfattas av kartläggningen, däremot omfattas inte eventuella bemyndiganden i andra styrdokument från regeringen eller inom myndigheten. Andra styrdokument kan t.ex. vara särskilda regeringsbeslut eller interna riktlinjer för uppdragsverksamhet som tillämpas på en myndighet.

I regleringsbrevet framgår ett eventuellt bemyndigande att bedriva avgiftsbelagd verksamhet i avsnittet Avgifter och bidrag. I detta avsnitt presenteras även en budget för avgiftsbelagd verksamhet. ESV anser dock inte att en sådan budget utgör ett bemyndigande att bedriva avgiftsbelagd verksamhet. Budgetarnas främsta syfte är att ange en indelning för verksamhetens beräknade kostnader och intäkter. Budgetarna har därför inte beaktats i kartläggningen.

De myndigheter som omfattas av kartläggningen är i huvudsak de myndigheter som har förhållandevis omfattande avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Myndigheter med liten avgiftsbelagd uppdragsverksamhet behandlas normalt inte i kartläggningen.

Avgiftsbelagd uppdragsverksamhet

Med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet avses i rapporten all statlig avgiftsbelagd verksamhet som inte klassificeras som offentligrättslig verksamhet. Det innebär att uppdragsverksamhet innefattar en rad disparata verksamheter. Där ingår således såväl försäljning mellan myndigheter som myndigheters försäljning till kunder utanför den statliga sfären. Den omfattar verksamhet oavsett om den är konkurrensutsatt eller inte. Normalt sett är produkterna frivilligt efterfrågade och det ekonomiska målet full kostnadstäckning. Med produkter avses både varor och tjänster.

Med offentligrättslig avgiftsbelagd verksamhet avses sådan verksamhet som innebär ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden, dvs. avgiftsbelagd myndighetsutövning eller annan liknande verksamhet. Sådana avgifter ingår inte i kartläggningen.

Bemyndigande

Med bemyndigande menas i detta sammanhang vilken verksamhet som myndigheten får ta ut avgifter för, dvs. vilka tjänster eller områden som får eller ska avgiftsbeläggas enligt regeringens styrning i instruktion eller regleringsbrev. Andra bemyndiganden rör myndigheters avgiftsbelagda verksamhet har ESV *inte* inkluderat i kartläggningen så länge de inte innehåller uppgifter om vilken verksamhet avgiftsbeläggnings avser. Andra bemyndiganden för avgiftsbelagd verksamhet är t.ex. regeringens delegering av rätten att besluta om storleken på avgiften och myndighetens rätt att disponera avgiftsinkomsterna.

Genomförande

Rapporten har utarbetats inom avdelningen Statsmakternas styrning. Ett utkast till rapporten har remitterats till Konkurrensverket och Statskontoret samt internt på ESV. De synpunkter som framförts har i allt väsentligt beaktats.

1.4 Problemområde

Vad är egentligen problemen med ett otydligt bemyndigande för en statlig myndighets avgiftsbelagda uppdragsverksamhet? I avsnittet diskuteras vad som kan betraktas som problem med otydliga bemyndiganden.

Styrningen av en myndighets uppdragsverksamhet kan balanseras mellan å ena sidan regeringens centraliserade styrning av verksamheten och å andra sidan efterfrågans påverkan på verksamhetens inriktning och omfattning. Det ligger i sakens natur att ett frivilligt efterfrågat produktutbud från en myndighet i stor utsträckning måste styras av kundernas efterfrågan. Det är en ändamålsenlig styrform. Styrformen kan emellertid förtydligas eller göras mer ändamålsenlig beroende på vilka problem som förknippas med verksamheten.

Det kan finnas en misstänksamhet mot statlig uppdragsverksamhet från företrädare för näringslivet. Den kan handla t.ex. om prissättningen eller andra

förhållanden. Här diskuteras dock huvudsakligen uppdragsverksamhetens gränsdragning mot andra verksamheter i och utanför staten. Det kan upplevas som ett problem, en osäkerhet, att inte veta vad en myndighet får respektive inte får göra inom ramen för uppdragsverksamheten.

Ansvarsfördelningen mellan regering och myndighet

Om ett bemyndigande, som delegerar rätten att ta ut avgifter för en viss uppdragsverksamhet, är otydligt blir det även oklart vem som ansvarar för verksamheten. Ytterst är det naturligtvis riksdagen och regeringen som ansvarar för statlig uppdragsverksamhet. Det sker främst genom grundlagens bestämmelser om delegation av beslutsrätt till regering och till myndigheter. Regeringsformens bestämmelser om normgivnings- och finansmakten redogörs för i bilaga 1.

Då regeringen med stöd av restkompetensen¹ i regeringsformen på ett allmänt hållet sätt bemyndigar en myndighet att avgiftsbelägga en verksamhet har regeringen svårare att utkräva ansvar av myndigheten. Om en myndighet får ett brett bemyndigande är det nämligen svårare att hävda att den överträtt sina befogenheter genom att utvidga uppdragsverksamheten, än om bemyndigandet anger tydliga gränser för verksamheten. Med en tydlig precision är det lättare att utkräva ansvar från myndighetsledningen. Den har i dessa fall fått ett tydligt ansvar för viss avgiftsbelagd uppdragsverksamhet.

Avgränsning mot verksamheter utanför staten (näringsverksamhet)

Ur en privat marknadsaktörs perspektiv kan det upplevas som konkurrensbegränsande om en myndighet ger sig in på samma marknad som aktören. Uppdragsverksamhet som drivs av myndigheter som har ett tydligt bemyndigande torde ofta bli mindre ifrågasatt.

Avgränsning mot annan statlig verksamhet

Det är negativt ur ett styrningsperspektiv om det inte tydligt går att urskilja bemyndiganden för uppdragsverksamhet från annan statlig verksamhet såsom myndighetsutövning och andra myndighetsuppgifter.

Medborgare och politiker

Även ur ett medborgarperspektiv kan det vara av intresse att känna till vilka olika tjänster och produkter som tillhandahålls av statliga myndigheter. Det kan gälla såväl ur politisk/demokratisk synvinkel som ur ett kundperspektiv. För politiska representanter blir beslutsunderlaget för vad som kan anses vara ett statligt åtagande lättare att bedöma om uppdragsverksamheten tydligt definieras.

¹ RF 8:13, Regeringsformen (SFS 1974:152).

Hur löser man problemen?

De ovan beskrivna problemen kan tentativt lösas på olika sätt.

- Ett sätt är att uppdragsverksamheten överhuvudtaget inte får bedrivas. Detta alternativ behandlas inte i rapporten.
- Ett annat sätt är att uppdragsverksamheten får bedrivas, och att ett problem hanteras när det uppstår. Man utgår från att det inte på förhand går att säkerställa att t.ex. konkurrensproblem inte uppstår oavsett vilken typ av reglering som införs. För att hantera eventuella problem krävs en särskild metod för avvägning av om olika förfaranden är lämpliga/tillåtna utifrån samhällets synpunkt. Detta uppslag till lösning behandlas inte heller i rapporten.
- Ett tredje sätt att reducera det beskrivna problemet är att förtydliga det bemyndigande som styr myndighetens uppdragsverksamhet. Denna punkt är i fokus för denna rapport.

2. Kartläggning av bemyndiganden

ESV har kartlagt hur nuvarande bemyndiganden för uppdragsverksamhet har utformats i myndigheternas instruktion och regleringsbrev för år 2008. Med uppdragsverksamhet avses i princip all avgiftsbelagd verksamhet som inte utgör offentligrättslig verksamhet. Det är viktigt att notera att det som här kallas för uppdragsverksamhet består av en mängd disparata verksamheter.

Ett syfte med kartläggningen är att undersöka precisionen i bemyndigandet när det gäller vilka varor och tjänster som får beläggas med avgifter.

Bemyndigande avser i detta sammanhang vilken verksamhet som myndigheten får ta ut avgifter för, dvs. vilka tjänster eller områden som får eller ska avgiftsbeläggas enligt regeringens styrning i instruktion eller regleringsbrev.

Kartläggningen omfattar merparten av de myndigheter som bedriver avgiftsbelagd uppdragsverksamhet.

Myndigheter	Antal
Universitet & högskolor	35
Länsstyrelser	21
Andra statliga myndigheter	37
<hr/>	
Totalt antal myndigheter i kartläggningen	93
Totalt antal myndigheter med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet (cirka)	140

De myndigheter som ingår i kartläggningen svarade tillsammans för 85 procent av de totala avgiftsintäkterna år 2007 i uppdragsverksamheten för statliga myndigheter, exklusive affärsverken, 4 § avgiftsförordningen och tjänsteexport.

Kartläggningen i sin helhet redovisas i bilagorna 2, 3 och 4. I bilaga 2 redovisas det som ESV uppfattar som bemyndigande i instruktion och regleringsbrev. I bilaga 3 anges bemyndiganden i kortform och efter viss klassificering. I bilaga 4 redovisas vilka verksamheter som ingår i uppdragsverksamheten samt försäljningsintäkterna år 2007.

2.1 Var står bemyndigandet?

2.1.1 Universitet och högskolor

För universitet och högskolor anger regeringen i regleringsbrevet områden som får avgiftsbeläggas. Bemyndigandet gäller i princip gemensamt för samtliga 35 undersökta lärosäten.

2.1.2 Länsstyrelser

ESV har inte funnit något bemyndigande att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet för länsstyrelserna vare sig i instruktion eller i regleringsbrev. Det bör

innebära att regeringen inte ansett det vara lämpligt att länsstyrelserna ska bedriva någon uppdragsverksamhet utöver det som regeringen generellt för samtliga myndigheter har bemyndigat i 4 § avgiftsförordningen.

2.1.3 Andra myndigheter

För andra myndigheter, än universitet och högskolor samt länsstyrelser, anger regeringen oftast bemyndigandet om avgiftsområde i myndighetens instruktion. Det gäller för 81 procent av rubricerade myndigheter (30 av 37).

Av de övriga sju myndigheterna har fem otydliga bemyndiganden i och med att dessa inte innehåller begreppet avgift. ESV har i detta sammanhang inte klassificerat formuleringarna som bemyndigande för rätten att ta ut avgifter. Det gäller myndigheterna Verket för högskoleservice, Patent- och registreringsverket, Vägverket, Banverket, och Bolagsverket. I bemyndigandena för dessa myndigheter används begreppet uppdrag. Självklart är det regeringens avsikt att de får bedriva avgiftsbelagd verksamhet, men formuleringen kan ifrågasättas med tanke på att uppdrag inte nödvändigtvis behöver förenas med att myndigheten ska ha rätt att ta betalt. Två av de sju myndigheterna, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, har bemyndigande endast i regleringsbrevet.

Det är vanligt att bemyndigandet om avgiftsområde anges både i instruktionen och i regleringsbrevet. Det gäller för 38 procent av myndigheterna (14 av 37). Formuleringarna i instruktion respektive regleringsbrev skiljer sig i allmänhet åt. För t.ex. Smittskyddsinstitutet anges i instruktionen ”får inom sitt ansvarsområde och om verksamheten i övrigt medger det utföra uppdrag inom eller utom landet” medan det i regleringsbrevet står att ”avgifter får tas ut för den speciella diagnostiken och den experimentella biomedicinen”. Det kan enligt ESV ifrågasättas om bemyndigandet i regleringsbrevet utgör en restriktion av avgiftsområdet, eller om det enbart är en exemplifiering av avgiftsområdet enligt instruktionen.

2.2 Precisionen i bemyndigandet

2.2.1 Universitet och högskolor

För universitet och högskolor anges avgiftsområdena relativt noggrant. Regeringen ger lärosätena rätt att bedriva avgiftsbelagd verksamhet inom sju avgiftsområden. Dessa är

- Beställd utbildning
- Uppdragsutbildning
- Uppdragsforskning
- Högskoleprov
- Biljett- eller programintäkter
- Inträde till museum
- Upplåtande av bostadslägenhet.

Flertalet avgiftsområden gäller för samtliga lärosäten. Vissa områden gäller emellertid enbart för namngivna lärosäten, t.ex. biljett- och programintäkter för konstnärliga högskolor.

Merparten av avgiftsområdena är relativt väl definierade i bemyndigandet. Det gäller dock inte avgiftsområdet Uppdragsforskning som inte preciseras alls. Beträffande Uppdragsutbildning styrs den även av förordning (2007:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

2.2.2 Länsstyrelser

Länsstyrelserna har inga särskilda bemyndiganden att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Det innebär i princip att styrningen i detta avseende är tydlig. Ingen uppdragsverksamhet får bedrivas, utöver det som ryms inom det generella bemyndigandet i 4 § avgiftsförordningen.

2.2.3 Andra myndigheter

För andra undersökta myndigheter, än universitet och högskolor samt länsstyrelser, är bemyndigandena ofta vida. De är ofta av typen ”får bedriva uppdragsverksamhet inom myndighetens verksamhetsområde” eller något liknande. Detta gäller för 43 procent av undersökta myndigheter (16 av 37).

Några exempel:

- ”får inom sitt verksamhetsområde utföra uppdrag samt tillhandahålla varor och tjänster. Institutet får ta ut avgifter för varor och tjänster samt för uppdrag åt andra än regeringen.” *Konjunkturinstitutet*
- ”verksamhet ska finansieras med avgifter” *Fortifikationsverket*
- ”får inom sitt ansvarsområde och om verksamheten i övrigt medger detta utföra uppdrag inom eller utom landet” *Läkemedelsverket*
- ”För uppdrag åt andra än regeringen ska myndigheten ta ut ersättning enligt avgiftsförordningen” *Verket för näringslivsutveckling*
- ”får utföra undersökningar på uppdrag av myndigheter och enskilda. Myndigheten får fastställa avgifter för sådan uppdragsverksamhet och övrig avgiftsbelagd verksamhet.” *Livsmedelsverket*

En annan typ av bemyndigande innebär att ett eller **flera avgiftsområden anges, men med tillägget att myndigheten även i övrigt, eller något liknande uttryck, får bedriva uppdragsverksamhet mot avgift.** Det gäller för 24 procent av undersökta myndigheter (9 av 37). I och med att tillägget görs blir bemyndigandet vidare än de angivna områdena. En tolkning enligt ESV är att det är lika brett som det som anger ”inom myndighetens verksamhetsområde” enligt beskrivningen ovan.

Ett annat exempel på ett vidsträckt bemyndigande är det för Riksantikvarieämbetet. Det står i instruktionen ”att myndigheten får mot avgift

tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde”. Det innebär att myndigheten mot avgift kan åta sig en mängd uppdrag, åtminstone inom myndighetens verksamhetsområde. Men därutöver anges ett mycket specifikt bemyndigande i regleringsbrevet, ”får mot avgift förmedla det arkeologiska dokumentations- och analysverktyget INTRASIS till andra myndigheter och enskilda, inom och utom landet”. Det specifika bemyndigandet kan enligt ESV tolkas som en utvidgning av instruktionens bemyndigande för att det även ska omfatta avgifter för INTRASIS.

För en mindre andel myndigheter, 14 procent eller 5 av 37 myndigheter, är det som avses vara ett bemyndigande ett tveksamt sådant enligt ESV:s uppfattning. Formuleringen är otydlig eftersom begreppet avgift överhuvudtaget inte nämns i bemyndigandet.

För en relativt stor mängd myndigheter (32 procent eller 12 av 37) **anges ändå särskilda avgiftsområden utan tillägg för att även övriga uppdrag får bedrivas**. Detaljnivån varierar. Några exempel:

- ”Verksamheten vid Aske kursgård får finansieras med avgifter.” *Arbetsförmedlingen*
- ”Myndighetens verksamhet enligt 4 och 7 §§ skall finansieras genom avgifter. Det gäller även ärenden som lämnas över enligt 9 § första stycket förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten.” *Kammarkollegiet*
- ”Myndigheten får ta ut en avgift för utförda undersökningar och utredningar samt tillhandahållna vacciner, diagnostika och laboratorieprodukter, om inte annat är föreskrivet.” *Statens veterinärmedicinska anstalt*
- ”Myndigheten får ta ut avgifter för sådant stöd som avses i 2 § 6.” *Statskontoret*

2.3 Får eller ska – otydlig tillämpning

Formuleringarna i myndigheternas bemyndiganden för deras rätt att bedriva avgiftsbelagd uppdragsverksamhet är flera och varierar kraftigt. Av kartläggningen framgår vissa oklarheter kring bemyndiganden då de i många fall är vida. Det är inte alltid tydligt för myndigheten vilken uppdragsverksamhet som myndigheten får bedriva och ta ut avgift för. Men bemyndigandena uppvisar även andra oklarheter. Både i instruktion och i regleringsbrev används ”får” respektive ”ska” lite om vartannat avseende myndighetens rätt att ta ut avgifter. Under förutsättning att myndigheten enligt bemyndigandet ska ta ut avgifter är tolkningsutrymmet relativt litet.

En vanlig formulering är dock att ”myndigheten får ta ut avgifter för uppdragsverksamhet”. Formuleringen ger utrymme för olika tolkningar av det

2 Paragrafen avser utredningsstöd åt Regeringskansliet och statliga kommittéer.

ekonomiska målet. Exempel på bemyndiganden som är otydliga i avseendet ”får” respektive ”ska” är bland annat Konjunkturinstitutets. I instruktionen för Konjunkturinstitutet anges att ”myndigheten får ta ut avgifter för varor och tjänster samt för uppdrag åt andra än regeringen.” ESV kan se tre möjliga tolkningsalternativ:

- Om myndigheten bedriver uppdragsverksamhet ska myndigheten ta ut avgifter i den omfattning som krävs för att uppnå det ekonomiska målet om full kostnadstäckning.
- Om myndigheten bedriver uppdragsverksamhet ska den ta ut avgifter i lämplig omfattning. Det innebär att myndigheten ska avgiftsbelägga hela eller delar av den aktuella verksamheten. Det ekonomiska målet är inom ramen för full kostnadstäckning, dvs. en kostnadstäckningsgrad på mellan 0 och 100 procent.
- Om myndigheten bedriver uppdragsverksamhet får myndigheten välja om den vill ta ut avgifter eller inte för hela eller delar av verksamheten. Om myndigheten väljer att ta ut avgifter ska avgifterna beräknas så att full kostnadstäckning uppnås för den aktuella verksamheten.

Det finns även bemyndiganden där ”får” respektive ”ska” används i dess rätta bemärkelse. Fortifikationsverkets bemyndigande i instruktionen lyder ”Myndigheten har inom sitt område rätt att bedriva uppdragsverksamhet. Uppdrag ska finansieras med avgifter”.

3. Överväganden och rekommendationer

Regeringen bör för varje myndighet, eller för varje verksamhet, överväga formuleringen av bemyndigandet samt ange eventuella restriktioner för en myndighets avgiftsbelagda uppdragsverksamhet.

Den avgiftsbelagda uppdragsverksamheten bör tydligt kunna urskiljas från annan statlig verksamhet såsom myndighetsutövning och andra myndighetsuppgifter. Regeringen bör ge myndigheten tydliga gränser för de olika roller som en myndighet kan ha. Ansvarsförhållanden bör således vara klargjorda och dokumenterade om uppdragsverksamhet ska bedrivas.

3.1 Bemyndigandet i instruktion eller regleringsbrev

Instruktion eller regleringsbrev

I princip bör den uppdragsverksamhet som en myndighet bedriver vara långsiktig i så motto att den planeras bedrivas under flera år framåt i tiden. Det bör i vart fall vara huvudregeln att statlig uppdragsverksamhet bör vara långsiktig. Regeringens styrning innefattar ett bemyndigande för vilken sorts avgiftsbelagd verksamhet som regeringen vill ska bedrivas (avgiftsområde). Det bör i första hand vara i myndighetens instruktion³ som bemyndigandet bör anges. Ett alternativ där bemyndigandet om vilka varor och tjänster som får tillhandahållas mot avgift kan anges i är regleringsbrevet. Det är dock ett styrdokument på ett års sikt och bör inte betungas med långsiktiga bemyndiganden.

Ett bemyndigande i instruktionen att mot avgift bedriva viss uppdragsverksamhet bör således vara förstahandsvalet.

Om ett bemyndigande är omfattande är det kanske inte lämpligt att det anges i instruktionen. I stället kan regeringen hänvisa till andra förordningar eller dokument som är relevanta i styrningen av vilka verksamheter som ska inkluderas i den aktuella uppdragsverksamheten. Det är dock angeläget att även utomstående, t.ex. konkurrenter, relativt enkelt finner de riktlinjer och restriktioner för uppdragsverksamheten som regeringen beslutat om.

Vill regeringen lämna tillfälliga direktiv för uppdragsverksamheten kan den lämna sådana i regleringsbrevet. Det kan t.ex. röra sig om tillfälliga inskränkningar eller preciseringar av målgrupper.

Instruktion och regleringsbrev

Om bemyndigandet anges i både instruktion och regleringsbrev är det viktigt att skrivningarna samordnas. De bör naturligtvis inte vara motstridiga men inte heller orsaka tolkningsproblem för myndigheten eller andra berörda. Tvärtom bör texterna som ger myndigheten rätt att bedriva avgiftsbelagd

³ Universitet och högskolor har högskoleförordningen i stället för en instruktion.

uppdragsverksamhet i instruktion och regleringsbrev komplettera eller stödja varandra.

En omständighet som kan behöva förtydligas är när regeringen i regleringsbrevet anger ett mer preciserat avgiftsområde än i instruktionen. Frågan uppstår då om det preciserade avgiftsområdet innebär ett exempel eller en begränsning av avgiftsområdet. ESV anser att det bör vara tydligt vilket bemyndigande som ska gälla, ett vitt enligt instruktionen eller ett mer begränsat enligt regleringsbrevet. Om avsikten är att regleringsbrevet ska precisera bemyndigandet i myndighetens instruktion kan det förtydligas genom att i regleringsbrevet t.ex. ange att ”med uppdragsverksamhet enligt X § myndighetens instruktion avses...”. Ett annat exempel kan vara att ange ”Myndighetens uppdragsverksamhet enligt X § instruktionen får endast utföras åt andra myndigheter”.

3.2 Precisionen i bemyndigandet

Av kartläggningen framgår att bemyndigandena ofta är vida. Nedan visas några exempel:

- ”Myndigheten får ta ut avgifter för varor och tjänster samt för uppdrag åt andra än regeringen.” *Konjunkturinstitutet*
- ”Verket för näringslivsutveckling får utföra uppdrag åt andra.”

I exemplen finns inte någon begränsning till att verksamheten ska omfatta myndighetens uppgifter.

Det kan vara ändamålsenligt och finnas fördelar med vida bemyndiganden. Vill regeringen t.ex. att nya produkter ska utvecklas och att efterfrågan ska få styra produktutbudet bör bemyndigandet var anpassat för detta. Det kan vara svårt att på förhand precisera olika nya produktområden i ett bemyndigande. Därför bör bemyndigandet i dessa fall vara relativt öppna. Vill regeringen inte att produktutbudet ska expandera eller utvidgas bör bemyndigandet vara begränsande i dessa avseenden.

En annan fördel med vida bemyndiganden är att administrationen på Regeringskansliet reduceras. Regeringen och Regeringskansliet slipper antagligen ta ställning till en del gränsdragningsfrågor avseende om en myndighet har överskridit sina befogenheter. Om dessa är vida är det normalt svårare att säga att myndigheten överskrider någon gräns. Dessutom kan eventuellt begäran om utvidgade verksamhetsområden från myndigheterna bli fler om bemyndigandena inte är vida.

ESV anser emellertid att en negativ konsekvens av vida bemyndiganden är att regeringens styrning av vad myndigheten förväntas bedriva för verksamheter blir otydlig. Avgränsningen av verksamheten beslutas i högre grad av myndigheten, vilket kan innebära att avgränsningen inte blir tydlig för utomstående och kanske inte heller alltid i linje med vad regeringen tänkt sig.

ESV tycker att det är positivt om regeringen aktivt tar ställning till vad myndigheten ska bedriva för verksamhet så att denna ryms inom det regeringen anser vara ett statligt åtagande.

Om avgiftsområden i bemyndigandet ska anges tydligare innebär det, generellt sett, att regeringen i högre grad än idag styr vad som ska ingå i det statliga åtagandet i form av avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Regeringen anger de ramar som den anser vara lämpliga i varje enskilt fall.

ESV anser att det är en fördel både för myndigheten och utomstående intressenter om det blir tydligare vad uppdragsverksamheten ska omfatta för varor och tjänster. Myndigheten får tydligare direktiv om vad som ska tillhandahållas mot avgift. För konkurrenter kan fördelen vara att området där den statliga aktören uppträder blir tydligare. Det blir då lättare att ta ställning till detta i sitt eget agerande på marknaden än om det inte är känt inom vilka områden staten agerar.

3.3 Förslag till innehåll och formuleringar

Ska avgiftsområdet anges mer noggrant på så sätt att varor och tjänster som får säljas räknas upp? En sådan precisering bör enligt ESV uppfattas som tydligare än om bemyndigandet hänvisar till myndighetens verksamhetsområde. I det senare fallet måste den intresserade även uttolka vad som avses med myndighetens verksamhetsområde.

I avsnittet framförs olika alternativ för hur ett bemyndigande kan formuleras. De har sammanställts med utgångspunkt i uppgifterna i kartläggningen.

Otillåten verksamhet

Vissa verksamheter kanske ska anges att de inte får bedrivas. Men å andra sidan gäller det bara verksamheter som angetts. Det blir otydligt om det enbart är de verksamheter som explicit redovisats på ”förbudslistan” som inte får bedrivas eller om förbudet även gäller andra verksamheter. Det självklara svaret är att även andra verksamheter är förbjudna men att det ändå är skillnad på utpekade verksamheter och verksamheter med samma status men som inte är särskilt angivna. Särskilt angivna verksamheter som inte får bedrivas kan tolkas som att de ligger i gråzonen av ”myndighetens uppgifter”. För andra förbjudna verksamheter som inte explicit nämns kan det vara självklart att de inte ska bedrivas.

Uppdragsverksamheten får endast riktas mot vissa målgrupper/kunder

Uppdragsverksamheten för en myndighet kan begränsas genom att regeringen anger de kundgrupper som myndigheten får, eller inte får, sälja till. Det kan t.ex. gälla att myndigheten ”endast får utföra avgiftsbelagda uppdrag åt andra statliga myndigheter”.

Detta alternativ handlar inte primärt om vilka verksamhetsområden som får bedrivas, utan mer om vilka målgrupper som uppdragsverksamheten riktas mot.

Begreppet avgift bör alltid anges

ESV anser att det tydligt ska framgå om en myndighet har rätt att ta ut avgifter och att det uttryckligen anges i formuleringen av bemyndigandet. Det är inte tillräckligt att ange att myndigheten får bedriva uppdragsverksamhet utan att nämna att avgifter får, eller snarare ska tas ut. /bilaga 2, bland andra Vägverket/

Det kan också vara otydligt om begreppet ersättning används synonymt med avgiftsbegreppet. I dessa fall är det emellertid klart att kunden ska betala för uppdrag. För tydlighetens skull bör dock begreppet avgift innefattas i bemyndigandet.

Verksamhetsområdet anges relativt noggrant

Ett kriterium för ett tydligt bemyndigande är att verksamheten har någon form av avgränsning. Ett sätt att göra det är att undvika att lägga till formuleringar som att ”myndigheten även i övrigt får...”

”Myndigheten får ta ut avgifter för utredningsstöd till Regeringskansliet och statliga kommittéer.” /bilaga 2, Statskontoret/ ”Myndigheten får ta ut avgifter vid myndighetens utbildningscentrum i Härnösand samt anordna utbildning och kompetensutveckling för myndighetens samarbetspartner inom utvecklingsarbetet.” /bilaga 2, SIDA/

Universitet och högskolor har ett relativt noggrant utformat bemyndigande att ta ut avgifter. Det omfattar flera specifika områden och det omfattar inte någon formulering om ”att myndigheten även i övrigt får bedriva uppdragsverksamhet mot avgift” /bilaga 2, universitet och högskolor/

Uppdragsverksamheten får endast omfatta vissa angivna verksamheter

En variant på hur verksamhetsområdet kan anges mer noggrant kan vara formuleringen ”uppdragsverksamheten får endast omfatta följande verksamheter...” följt av de verksamheter som myndigheten ska ta betalt för anger relativt tydligt vilka uppdragsverksamheter som myndigheten får bedriva. Den reducerar också behovet av att lista verksamheter som inte får bedrivas. /bilaga 2, Lantmäterimyndigheten i länet/

Får och ska i dess rätta bemärkelse

ESV anser att det tydligt bör framgå att får betyder får och inte ska. För att göra det tydligt kan bemyndigandet till myndigheten delas upp enligt följande: ”Myndigheten får bedriva uppdragsverksamhet. Om myndigheten bedriver uppdragsverksamhet ska avgift tas ut”.

3.4 Förslag till styrning i övrigt

I detta avsnitt behandlas olika förslag till hur regeringen tydligare kan styra en befintlig uppdragsverksamhet.

Regeringen bör ha övervägt om uppdragsverksamheten ska styras mer restriktivt eller på annat sätt anpassas efter verksamhetens art. ESV anser att det bör vara regeringen som avgör om en avgiftsbelagd uppdragsverksamhet ska anses vara ett statligt åtagande.

Nedan redovisar ESV förslag på villkor som kan införas i t.ex. regleringsbrev för att styrningen av vilken verksamhet en myndighet ska bedriva överensstämmer med regeringens önskemål. Regeringen väljer i varje enskilt fall vilka villkor eller restriktioner som ska tillämpas. De angivna punkterna bör ses som hjälp vid situationer då styrningen för en myndighets uppdragsverksamhet bör förtydligas.

Ange syftet med uppdragsverksamheten

Om regeringen har beslutat att en uppdragsverksamhet får bedrivas är det en fördel för intressenter att syftet med verksamheten redovisas öppet och transparent. Beskrivningen får gärna innehålla motiv till varför myndigheten ska bedriva verksamheten och andra förutsättningar som ligger till grund för att verksamheten bedrivs. Uppdragsverksamheten är i allmänhet efterfrågestyrd varför medborgare och företag som är potentiella kunder har nytta av att veta vilken inriktning som verksamheten har. Om ett företag är en potentiell eller faktisk konkurrent till den statliga myndigheten underlättar det företagets beslut om sitt eget agerande på marknaden.

Även ansvarsförhållandet mellan regeringen och myndighetsledningen kan vara otydligt om syftet med uppdragsverksamheten är oklart. På vems uppdrag bedrivs verksamheten? Ett tydligt angivet syfte med verksamheten bör också underlätta för regeringen vid bedömningen av om syftet efter en viss tid fortfarande är giltigt. Samhälls- och marknadsförhållandena ändras över tiden och ett syfte som vid en tid kan vara giltigt kan vid ett senare tillfälle vara obsolet.

Några motiv eller snarare förklaringar till att uppdragsverksamhet, även konkurrensutsatt sådan, bedrivs sammanställs⁴ nedan.

- Ett motiv är att det finns ett behov i samhället av att staten bedriver verksamheten. Verksamheten är så angelägen för samhället att det inte är lämpligt att dess existens är beroende av att en marknad kan tillgodose tjänsten i tillräcklig omfattning. Om verksamheten inte är företagsekonomiskt lönsam, t.ex. i glesbygdsområden, kommer den sannolikt inte att tillhandahållas av privata företag i en sådan omfattning eller i ett sådant utförande som är fördelningspolitiskt önskvärt.
- Om det finns kompetens och andra förutsättningar hos myndigheten kan det vara ett motiv för att också bedriva den konkurrensutsatta verksamheten. Det omvända motivet kan också föreligga. För att upprätthålla en tillräcklig allmän kompetens inom sitt område kan myndigheten behöva utföra vissa tjänster som också bjuds ut på en marknad.

4 Riksdagens revisorer – Förstudie 2001/02:9, Myndigheter på marknaden

- Den konkurrensutsatta verksamheten kan möjliggöra ett effektivt resursutnyttjande hos myndigheten eller staten. Myndigheten bedriver en anslagsfinansierad basverksamhet som ger upphov till ”biprodukter” som efterfrågas, t.ex. konsulttjänster.
- Ytterligare ett skäl kan vara svårigheter att dimensionera ett internt behov utan att det uppstår tillfälliga och oavsiktliga produktionsöverskott.

Specificera produktutbudet

Vilka produkter innefattas i uppdragsverksamheten?

Bemyndigandet som ger myndigheten rätt att bedriva uppdragsverksamhet anges oftast i instruktionen eller i regleringsbrevet. Dessa bör emellertid inte tyngas av för omfattande text om vilket utbud av produkter som myndigheten har rätt att tillhandahålla mot avgifter. Önskar regeringen noggrannare precisera vilka tjänster eller varor som får tillhandahållas kan det göras i särskilt dokument, t.ex. särskilda uppdragsvillkor.

Exempel på bemyndiganden i instruktion som är relativt omfattande, och som skulle kunna göras än mer omfattande, är det som anges för lantmäterimyndigheterna i länen (bilaga 2). I denna anges en rad arbetsuppgifter eller aktiviteter som myndigheten får ta betalt för.

Begränsa produktutbudet

Bredden på produktutbud kan som i ovanstående avsnitt anges med hjälp olika uppgifter eller aktiviteter som får avgiftsbeläggas. Bredden kan även anges enligt andra dimensioner.

Uppdragsverksamheten kan exempelvis specificeras genom att regeringen anger att verksamheten endast bör omfatta ett standardutbud inom ett visst område. Myndigheten får då enbart tillhandahålla produkter i form av bastjänster eller varor. Arbete med produktutveckling bör inte bedrivas alls eller enbart i mycket begränsad omfattning. Exempelvis kan en myndighet tillåtas tillhandahålla information av ett visst slag endast i standardform. Den utveckling av produkterna som kan ske bör inte genomföras av myndigheten utan överlåtas till andra aktörer.

En annan begränsning av bredden på produktutbudet kan avse olika handelsled på en marknad. Myndighetens försäljning av produkter ska t.ex. endast ske som grossist. All försäljning i senare handelsled utförs då av andra aktörer. När det gäller tjänster kan det exempelvis vara styrt att en myndighets utbildningsverksamhet endast ska bedrivas mot andra utbildare som i sin tur utbildar personal i företag eller myndigheter.

Begränsa omfattningen

Regeringen kan i regleringsbrev, eller som en del av villkoren om särskilda uppdragsvillkor, ange följande restriktioner för en myndighets uppdragsverksamhet.

Kundsegment

Uppdragsverksamheten kan begränsas genom att regeringen anger de kundgrupper som myndigheten får, eller inte får, sälja till. Det kan t.ex. gälla att myndigheten endast får utföra uppdrag åt andra myndigheter, dvs. inte åt enskilda och företag. /bilaga 2, ESV /

Absolut försäljningsvärde

Regeringen kan ange att uppdragsverksamheten för en myndighet får uppgå till ett försäljningsvärde om högst X kronor per år.

Relativt försäljningsvärde

Regeringen kan ange att andelen uppdragsverksamhet för en myndighet högst får uppgå till X procent av myndighetens totala kostnader för sin verksamhet.

Geografisk marknad

Regeringen kan ange att uppdragsverksamheten för en myndighet inte får marknadsföras i t.ex. vissa län eller regioner. Alternativt får tillhandahållandet inte ske i områden där liknande produkter redan tillhandahålls av andra aktörer.

Avgränsning i tiden

Regeringen kan ange att uppdragsverksamheten för en myndighet får bedrivas i högst X år för att sedan avvecklas, utvärderas eller dylikt.

Maximal marknadsandel

Om uppdragsverksamheten bedrivs i konkurrens med andra aktörer bör marknadsandelar beräknas av myndigheten om det är möjligt. Här kan regeringen föreskriva att verksamhetens omfattning maximalt får uppnå X procent av total försäljning på den relevanta marknaden.

Om konkurrens utvecklas efter det att uppdragsverksamheten bedrivits en tid kan styrningen innebära att regeringen föreskriver att marknadsandelen ska minskas till X procent eller hålla sig inom ett visst intervall.

Andra villkor*Skapa konkurrensneutrala förutsättningar*

Särskilt om myndigheten har en dominerande ställning inom ett område bör det ingå i myndighetens skyldigheter att bedriva verksamheten så att konkurrens inte begränsas direkt eller indirekt genom myndighetens agerande.

Följ upp systematiskt och ompröva regelbundet

ESV anser att det kan vara lämpligt att överväga om uppdragsverksamheten med viss systematik ska utvärderas i syfte att ompröva vilken uppdragsverksamhet som myndigheten ska bedriva. Det kan i dessa fall vara lämpligt att regeringen på

förhand beslutar om t.ex. vilket informationsunderlag som bör finnas tillgängligt och vem som ska ta fram det. Underlaget kan omfatta hot och möjligheter, en form av riskanalys där positiva och negativa effekter av uppdragsverksamheten följs upp. Ytterligare uppgifter som myndigheten ska redovisa i uppföljningen övervägs dock inte här.

Ej negativt påverka förtroendet eller övrig verksamhet

I vissa fall kan det finnas skäl för regeringen att ange att uppdragsverksamheten inte får påverka allmänhetens förtroende för myndigheten negativt.

Om regeringen anser att det är relevant kan den ange att uppdragsverksamheten inte får påverka myndighetens övriga verksamhet eller verksamheter i omvärlden negativt.

Bemyndigandet kopplas till andra styrdokument

Om regeringen finner skäl att utöver bemyndigandet i instruktion eller regleringsbrev ge myndigheten riktlinjer eller restriktioner kan regeringen besluta om det i ett särskilt dokument.

Ett exempel på andra dokument än instruktion och regleringsbrev som innehåller direktiv om avgiftsbelagd uppdragsverksamhet är ”För Vägverkets produktionsverksamhet gäller särskilda föreskrifter enligt regeringens beslut den 18 januari 1996 (nr 2) om direktiv avseende Vägverkets produktion i egen regi m.m.” /bilaga 2, Vägverket/

I nästa avsnitt lämnar ESV förslag om ett dokument som innehåller direktiv och restriktioner utöver vad som anges i regleringsbrev eller instruktion.

3.5 Förslag om särskilda uppdragsvillkor

Regeringen bör överväga att upprätta särskilda uppdragsvillkor för vissa myndigheter med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. ESV anser att uppdragsvillkoren bör beslutas av regeringen.

Uppdragsvillkoren bör gälla för de myndigheter som regeringen bestämmer. De kan avse myndigheter med viss omfattning på uppdragsverksamheten i absoluta tal, eller då uppdragsverksamheten är stor i relation till myndighetens övriga verksamhet. Andra kriterier för när en myndighet bör tilldelas särskilda uppdragsvillkor är om uppdragsverksamheten bedöms vara i potentiell eller faktisk konkurrens med privata företag.

Uppdragsvillkoren bör redovisas öppet och lättillgängligt för allmänhet och företag.

För vissa uppdragsverksamheter kan det vara onödigt med uppdragsvillkor. Det avser verksamheter som på en skala mellan marknad och myndighetsutövning ligger närmare myndighetsutövningen. De kan också gälla verksamhet med begränsad omfattning och verksamhet som helt bedrivs inom staten.

Uppdragsvillkor kan förslagsvis innehålla valda delar av nedanstående punkter. För en närmare beskrivning av de redovisade punkterna hänvisas till avsnitt 3.4.

- Syftet med uppdragsverksamheten
- Specificerat produktutbud
  - vilka produkter som uppdragsverksamheten får omfatta
- Begränsat produktutbud
  - basverksamhet, standardutbud
  - utvecklade produkter med ökad förädlingsgrad
  - andra begränsningar av produktutbudet
- Begränsad omfattning
  - absolut försäljningsvärde
  - relativt försäljningsvärde
  - geografisk marknad
  - avgränsning i tiden
  - maximerad marknadsandel
- Andra villkor
  - interna regler för konkurrensneutrala förutsättningar
  - systematisk utvärdering och omprövning
  - specificerade uppföljningskrav
  - ej negativt påverka förtroendet eller övrig verksamhet

Ett krav på uppdragsvillkor för vissa av regeringen valda uppdragsverksamheter bör medföra att regeringen från myndigheten begär in underlag om uppdragsverksamheten och dess förutsättningar. Det kan vara marknadssituation med t.ex. marknadsandelar eller andra förhållanden samt vilka risker och vilken nytta som kan förknippas med att verksamheten bedrivs.

De föreslagna uppdragsvillkoren är inte heltäckande för alla slag av riktlinjer eller restriktioner som kan förknippas med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Andra riktlinjer eller restriktioner skulle t.ex. kunna gälla prissättningen eller specifika krav på redovisning av avgiftsbelagd uppdragsverksamhet.

Bilaga 1. Normgivnings- och finansmakten avseende avgiftsbelagd uppdragsverksamhet

Regeringsformen (RF) innehåller bl.a. bestämmelser om den s.k. finansmakten. Dessa bestämmelser finns i 9 kapitlet. Där anges bl.a. att bestämmelser om rätten att besluta om avgifter till staten finns i normgivningsmakten, dvs. i 8 kap. regeringsformen.

Normgivningsmakten reglerar vad riksdagen ska besluta om och vad som gäller för att regeringen ska få bestämma. Med normgivning menas beslutande av föreskrifter för bl.a. avgifter som blir bestämmande för myndigheters och enskildas handlande.

Regeringen kan överlåta sin normgivningsmakt till förvaltningsmyndigheter eller kommuner, s.k. subdelegation, med stöd av 8 kap. 11 § RF. Regeringen kan alltså genom bemyndigande från riksdagen få normgivningskompetens inom ett visst område och sedan föra kompetensen vidare till förvaltningsmyndigheter och kommuner. Enligt 13 § samma kapitel har regeringen dessutom rätt att meddela föreskrifter, däribland föreskrifter om avgifter som inte enligt grundlagen ska meddelas av riksdagen. Regeringens rätt att direkt med stöd av grundlagen meddela föreskrifter brukar kallas för regeringens restkompetens. Restkompetensen omfattar alltså den normgivningsmakt som grundlagen inte uttryckligen har reserverat riksdagen.

Enligt 8 kap. 14 § RF utgör behörighet för regeringen att besluta om föreskrifter i ett visst ämne inte hinder för riksdagen att genom lag meddela föreskrifter i samma ämne. Detta gäller oavsett om regeringen är behörig på grund av ett bemyndigande från riksdagen eller direkt enligt 8 kap. 13 § RF. Om riksdagen beslutar om lag inom ett område där regeringen i och för sig är behörig innebär det att regeringen inte får utnyttja sin behörighet så länge lagstiftningen gäller eftersom lag enligt 8 kap. 17 § RF bara får ändras eller upphävas genom lag.

Avgifter inom ett visst verksamhetsområde som betalas frivilligt som ersättning för en vara eller prestation och som avser att bidra till eller helt täcka statens kostnader inom det avsedda verksamhetsområdet faller inom regeringens kompetensområde.

Det som i rapporten kallas för avgiftsbelagd uppdragsverksamhet beslutas således av regeringen med direkt stöd i grundlagen (regeringsformen).

Bilaga 2. Kartläggning av bemyndiganden för myndigheters uppdragsverksamhet

Arbetsförmedlingen (AF)	34
Arkitekturmuseet	35
Banverket	35
Bolagsverket	36
Det statliga lantmäteriet (LMV)	36
Ekonomistyrningsverket (ESV)	37
Fortifikationsverket	38
Försvarets materielverk (FMV)	38
Försäkringskassan	38
Kammarkollegiet	39
Konjunkturinstitutet	39
Livsmedelsverket	39
Luftfartsstyrelsen	40
Läkemedelsverket	40
Länsstyrelserna (21 stycken)	40
Moderna museet	40
Patent- och registreringsverket (PRV)	41
Riksantikvarieämbetet (RAÄ)	41
Rättsmedicinalverket (RMV)	42
Skogsstyrelsen	42
Smittskyddsinstitutet (SMI)	42
Statens fastighetsverk	43
Statens geotekniska institut (SGI)	43
Statens institutionsstyrelse (SIS)	43
Statens jordbruksverk	44
Statens pensionsverk (SPV)	44
Statens räddningsverk	45
Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)	45
Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)	46
Statistiska centralbyrån (SCB)	46
Statskontoret	46
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)	46
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	47
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)	47
Universitet och högskolor (35 stycken)	47
Verket för högskoleservice (VHS)	49
Verket för innovationssystem (Vinnova)	49
Verket för näringslivsutveckling (Nutek)	50
Vägverket	50

Kartläggning av bemyndiganden för uppdragsverksamhet

Undersökningen av hur bemyndiganden utformas har begränsats till respektive myndighets instruktion och finansieringsdelen avseende avgiftsbelagd verksamhet i regleringsbrev för år 2008. Urvalet är inte heltäckande, men bedöms vara tillräckligt stort för ESV:s slutsatser. Kartläggningen omfattar totalt 93 myndigheter med avgiftsbelagd uppdragsverksamhet, varav 34 utgör universitet och högskolor samt 21 länsstyrelser.

De ca 90 myndigheterna som ingår i kartläggningen svarade år 2007 för knappt 36 miljarder kronor eller 85 procent av den totala omsättningen av statlig avgiftsbelagd uppdragsverksamhet. Dessa uppgifter och bl.a. vilka verksamheter som bedrivs framgår av bilagorna 3 och 4.

Bemyndigande avser i sammanhanget vilken verksamhet som myndigheten får ta ut avgifter för, dvs. vilka tjänster eller områden som får eller ska avgiftsbeläggas enligt regeringens styrning i instruktion eller regleringsbrev.

Andra bemyndiganden om den avgiftsbelagda verksamheten än rätten att avgiftsbelägga verksamheten har *inte* inkluderats i kartläggningen. Andra bemyndiganden avser t.ex. rätt för myndigheter att bestämma avgiftens storlek och en rätt att disponera avgiftsinkomsterna.

Uppgifter om offentligrättslig verksamhet tas inte med i redovisningen, t.ex. avgifter enligt 15 § avgiftsförordningen (1992:191). Uppgifter om tjänsteexport och i princip avgifter som tas ut med stöd av 4 § avgiftsförordningen tas inte heller med.

De budgetar för avgiftsbelagd verksamhet som presenteras i regleringsbrev redovisas inte heller i kartläggningen. Av dessa framgår i vissa fall vilka avgiftsområden som finns. De betraktas dock inte av ESV som bemyndiganden för att ta ut avgifter.

Uppgifterna i instruktionerna har tagits fram genom sökning på begreppen avgift, ersättning och ibland även begreppet uppdrag i Rättsnätet. I regleringsbrev har undersökningen huvudsakligen omfattat de direktiv som angivits om avgiftsbelagd verksamhet i det finansiella avsnittet i regleringsbrev.

I det följande anges först det bemyndigande för uppdragsverksamhet som funnits i myndighetens instruktion och därefter det som framgår av myndigheternas regleringsbrev för år 2008.

Arbetsförmedlingen (AF)

Förordning (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen

Inget om avgift/ersättning

Regleringsbrev

”Verksamheten vid Aske kursgård får finansieras med avgifter. /—/. Inkomsterna får disponeras av Arbetsförmedlingen för att täcka kostnaderna för uppdragsverksamheten.”

Arkitekturmuseet

Förordning (2007:1194) med instruktion för Arkitekturmuseet

I 2 § anges att museet särskilt skall bl.a. vårda de samlingar som har anförtrotts museet och hålla samlingarna tillgängliga för allmänheten, driva och stödja utställnings- och annan pedagogisk och debatterande verksamhet samt lämna information och annan hjälp åt regionala och lokala museer.

”Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1 och 2 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.” (3 §)

”När myndigheten utför uppgifter som anges i 2 §, får den ta ut avgifter för verksamheten. /-/. För barn och unga upp till 19 år ska myndigheten ha fri entré till alla utställningar.” (8 §)

För verksamhet som anges i 3 § ska myndigheten ta ut avgifter. /-/?” (9 §)

Regleringsbrevet

Inget uttryckligt bemyndigande finns.

Banverket

Förordning (2007:1027) med instruktion för Banverket

”Banverket får bedriva uppdrags-, uthyrnings- och försäljningsverksamhet som är förenlig med verkets uppgifter i övrigt. Banverket får dessutom utföra andra uppdrag inom ban-, el-, signal- och teleområdet som rör vägar, järnvägar, flygplatser, hamnar, byggnader och därmed jämförbara objekt. I utomnordiska länder får uppdragsverksamheten endast bedrivas i begränsad omfattning.” (7 §)
ESV:s anm.: Inget explicit om avgifter.

Regleringsbrev

”1. Avgifter för trafik på statens spåranslagningar skall tas ut enligt 7 kap. järnvägslagen (2004:519).” *ESV:s anm.:* Dessa avgifter klassificeras som offentlighetsrättsliga i regleringsbrevet. Det kanske är korrekt, men det kan diskuteras om jämförelse görs med avgifter för transport av el i stamnätet som förvaltas av Svenska kraftnät. De sistnämnda klassas som uppdragsverksamhet.

”2. Banverket får, inom ramen för sin ordinarie verksamhet, utföra uppdrag åt utomstående. För sådana uppdrag skall ersättning tas ut. Banverket får besluta om prissättning för denna verksamhet. /-?”

Bolagsverket

Förordning (2007:1110) med instruktion för Bolagsverket

”Bolagsverket får bedriva uppdragsverksamhet såsom att tillhandahålla konsulttjänster för granskning och annan rådgivning, tillhandahålla bevis och kopior från utländska bolagsregister, bedriva kurser och utbildningar samt tillhandahålla tjänster som gäller verkets dokumentation.” (6 §) *ESV:s anm.*: Inget explicit om avgifter.

Regleringsbrev

”-/ Avgifternas storlek inom uppdragsverksamheten bestäms av myndigheten och övriga avgifter bestäms av regeringen i författning eller genom internationella avtal.”

Det statliga lantmäteriet (LMV)

Förordning (2007:1057) med instruktion för det statliga lantmäteriet

”Lantmäteriverket får mot avgift bedriva uppdragsverksamhet inom sitt verksamhetsområde.” (7 §)

”Lantmäteriverket får meddela föreskrifter om avgifter för

1. tillhandahållande av grundläggande geografisk information och fastighetsinformation, innefattande de allmänna kartorna,
2. upplåtelse av rätt att nyttja geografisk information och fastighetsinformation,
3. verkets uppdragsverksamhet, och
4. den uppdragsverksamhet som bedrivs av lantmäterimyndigheterna i länen med stöd av 21 §. /-/.” (31 §)

”Lantmäterimyndigheten i länet får mot avgift bedriva uppdragsverksamhet endast om uppdragsverksamheten har ett naturligt samband med myndighetsutövningen och inte omfattar något annat än

1. upprättande av fastighetsförteckning samt fastighets- och arkivutredning,
2. rådgivning och utbildning i fastighetsrättsliga frågor,
3. rådgivning och utbildning i fastighetstekniska frågor i samband med upprättande av genomförandebeskrivning,
4. upprättande av överlåtelsehandlingar, ansökan om lagfart, värdeintyg för lagfart och nybyggnadskarta, om uppdragsverksamheten utförs i samband med fastighetsutbildning,
5. förslag till fastighetsplan och detaljplaneändring av genomförandekaraktär som behövs för att genomföra en förrättning,
6. gränsutvisning och återställande av gränsmärke,
7. upprättande av avtal enligt anläggningslagen (1973:1149),

8. bildande av samfällighetsförening,
9. myndighetssamverkan som avser sådana uppdrag åt statliga myndigheter som ansluter till lantmäterimyndighetens kärnverksamhet, och
10. mätning, beräkning och kartläggning samt underlag och förslag till enklare detaljplan av genomförandekaraktär i de delar av landet där andra lösningar saknas av marknadsskäl. /-/" (21 §)

Regleringsbrev

Ingen noggrannare precisering av områden anges i regleringsbrevet till Lantmäteriverket. I det föreskrivs främst om prissättning för olika verksamheter/produktområden. I budgeten skiljs på Uppdragsverksamhet och Uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning.

Ekonomistyrningsverket (ESV)

Förordning (2007:761) med instruktion för Ekonomistyrningsverket

"Ekonomistyrningsverket skall ta ut en avgift för samråd enligt 5 § förordningen (1994:1261) om statliga myndigheters redovisningssystem, för samråd enligt 7 § avgiftsförordningen (1992:191.)" (17 §)

"Ekonomistyrningsverket skall ta ut avgifter för verksamhet hänförlig till de system som avses i 4 § 6 och 7. /-/. /4 § avser bl.a. förvaltning av Hermes och administrativa system." (18 §)

"Ekonomistyrningsverket får ta ut avgifter för sådant stöd och sådana utredningar som avses i 6 §." (19 §)

"Ekonomistyrningsverket har till uppgift att inom området ekonomisk styrning ge stöd till andra myndigheter genom metoder, riktlinjer, utredningar, utbildning och rådgivning.

Verket får på uppdrag utföra utredningar åt andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde." (6 §)

Regleringsbrev

"Samordningen av den statliga inköpsverksamheten finansieras genom de administrativa avgifter som de ramavtalsansvariga myndigheterna tar ut av leverantörerna i samband med utnyttjandet av de för staten gemensamma ramavtalen. Verksamheten styrs av förordningen (1998:796) om statlig inköpssamordning. De statliga finansieringsprinciperna för detta ändamål slogs fast i prop. 1999/2000:1, utg. omr. 2, bet. 2000/01:FiU2, rskr. 2000/01:124. Följande myndigheter skall bidra till finansieringen: /-/"

”Följande avgifter bestäms av regeringen:

1. Avgift för samråd enligt 5 § förordningen (1994:1261) om statliga myndigheters redovisningssystem.
2. Avgift för samråd enligt 7 § avgiftsförordningen (1992:191).
3. Avgift för koncerninformationssystemet Hermes.
4. Avgift för samråd enligt 4 § förordningen (2001:17) om förrättningsavgifter för vissa besiktningsorgan på fordonsområdet.”

Fortifikationsverket

Förordning (2007:758) med instruktion för Fortifikationsverket

”Fortifikationsverket har inom sitt område rätt att bedriva uppdragsverksamhet.” (7 §)

”Uppdrag enligt 7 § ska finansieras med avgifter.” (15 §)

Regleringsbrev

”Fortifikationsverkets verksamhet ska finansieras med avgifter. /–/ ”

Försvarets materielverk (FMV)

Förordning (2007:854) med instruktion för Försvarets materielverk

”Försvarets materielverk får ta ut avgifter för sin verksamhet.” (14 §)

Regleringsbrev

”Försvarets materielverks verksamhet finansieras till största delen med avgifter.”

Försäkringskassan

Förordning (2007:1235) med instruktion för Försäkringskassan

Inget om avgifter/ersättning

Regleringsbrev

”4. Försäkringskassan får utöver vad som anges i 4 § avgiftsförordningen (1992:191) mot ersättning utföra datorbearbetningar för externa beställare samt tillhandahålla tjänster inom områdena systemutveckling, statistik, statistiskt metodstöd och efterbehandling av postförsändelser, om inte annat sägs i förordning (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration. /–/”

(I budgeten för avgiftsbelagd verksamhet indelas uppdragsverksamheten i olika områden.)

Kammarkollegiet

Förordning (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet

”Myndighetens verksamhet enligt 4 och 7 §§ skall finansieras genom avgifter. Det gäller även ärenden som lämnas över enligt 9 § första stycket förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. /–/” (20 §)

Ovan angivna paragrafer avser verksamheter som statlig ersättning vid bland annat ideell skada och vissa personskador, kapitalförvaltning och det interna statliga riskfinansieringssystemet samt tillhandahålla administrativ, ekonomisk och juridisk service.

Regleringsbrev

”För försäkringsverksamheten ska separata resultat- och balansräkningar lämnas i årsredovisningen.”

Konjunkturinstitutet

Förordning (2007:759) med instruktion för Konjunkturinstitutet

”Myndigheten har till uppgift att inom sitt verksamhetsområde utföra uppdrag samt tillhandahålla varor och tjänster.” (1 § 7)

”Myndigheten får ta ut avgifter för varor och tjänster samt för uppdrag åt andra än regeringen. Myndigheten beslutar om avgifternas storlek.” (8 §)

Regleringsbrev

Ingen precisering av den avgiftsbelagda verksamheten sker i regleringsbrevet. Här, liksom för flera andra myndigheter, anges emellertid verksamheter i budgeten för avgiftsbelagd verksamhet.

Livsmedelsverket

Förordning (2007:1043) med instruktion för Livsmedelsverket

”Myndigheten får utföra undersökningar på uppdrag av myndigheter och enskilda.” (9 §)

”Myndigheten får fastställa avgifter för sådan uppdragsverksamhet och övrig avgiftsbelagd verksamhet som avses i 9 §. Myndigheten får fastställa avgifternas storlek.” (19 §)

Regleringsbrev

”/–/ Livsmedelsverket får efter prövning i varje enskilt fall dels medge eftergift eller nedsättning av ersättning för undersökning som utförts av verkets laboratorier på begäran av statlig myndighet, dels medge nedsättning av ersättning för

annat uppdrag när detsamma avser betydande allmänna hälsorisker eller befinns vara från livsmedelskontrollens synpunkt synnerligen angeläget eller kan förväntas tillföra forskningen på livsmedelsområdet erfarenhet av stor betydelse.”

Luftfartsstyrelsen

Förordning (2007:959) med instruktion för Luftfartsstyrelsen

”Luftfartsstyrelsen får ta ut avgifter för sin verksamhet, /-/.” (16 §)

Regleringsbrev

”Myndighetens verksamhet ska finansieras genom avgifter. /-/”

Läkemedelsverket

Förordning (2007:1205) med instruktion för Läkemedelsverket

”Läkemedelsverket får inom sitt ansvarsområde och om verksamheten i övrigt medger detta utföra uppdrag inom eller utom landet. Uppdragen skall utföras mot ersättning som motsvarar kostnaden för sådan verksamhet.” (3 §)

Regleringsbrev

”Läkemedelsverkets verksamhet skall finansieras med avgifter. /-/”

ESV:s anm. I regleringsbrevet anges fem olika avgiftsbelagda verksamheter/avgiftsområden i budgeten för avgiftsbelagd verksamhet. De flesta är dock hänförliga till offentligrättslig verksamhet.

Länsstyrelserna (21 stycken)

Förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion

Inget om avgifter för uppdragsverksamhet.

Regleringsbrev

Av budgeten för den avgiftsbelagda verksamheten i regleringsbrevet framgår att 21 länsstyrelser år 2008 beräknas bedriva uppdragsverksamhet med avgiftsintäkter på sammanlagt knappt 70 miljoner kronor. Denna verksamhet har exkluderats i undersökningen.

Det har i regleringsbrevet (avgiftsavsnittet) inte funnits något bemyndigande om uppdragsverksamhet.

Moderna museet

Förordning (2007:1177) med instruktion för Moderna museet

”Myndigheten ska inom sitt område göra samlingen tillgänglig för allmänheten, ordna utställningar och bedriva pedagogisk verksamhet samt bedriva utlånings- och depositionsverksamhet.” (2 § 5)

”Utöver de uppgifter som myndigheten har. /–/ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.” (6 §)

”När myndigheten utför de uppgifter som anges i 2 § 5, får den ta ut avgifter för verksamheten. /–/ För barn och unga upp till 19 år ska myndigheten ha fri entré till alla utställningar.” (12 §)

Regleringsbrev

Ingen precisering av den avgiftsbelagda verksamheten.

Patent- och registreringsverket (PRV)

Förordning (2007:1111) med instruktion för Patent- och registreringsverket

”Verket får bedriva uppdragsverksamhet, såsom att tillhandahålla konsulttjänster för granskning och annan rådgivning, ombesörja bevakning av avgifter för patent, varumärken och mönsterskydd, bedriva kurs- och utbildningsverksamhet samt tillhandahålla tjänster avseende verkets dokumentation.” (3 §)

Regleringsbrev

Ingen precisering av den avgiftsbelagda verksamheten. *ESV:s anmärkning:* I budgeten för avgiftsbelagd verksamhet anges verksamhetsgrenen Uppdrag-patent, varumärken och mönster. Att området anges i budgeten bör dock inte betraktas som ett bemyndigande.

Riksantikvarieämbetet (RAÄ)

Förordning (2007:1184) med instruktion för Riksantikvarieämbetet

”Myndigheten ska särskilt vårda och visa de kulturmiljöer som står under myndighetens förvaltning, utföra vårdinsatser och konservering av kulturminnen och kulturföremål.” (2 § 4 samt 5)

”Myndigheten ska även bedriva informations- och rådgivningsverksamhet samt främja utbildning om kulturmiljön, kulturminnen, kulturföremål och om vård om dessa och förvalta nationella databaser för kulturhistorisk information.” (3 § 1 samt 6)

”Utöver de uppgifter som myndigheten har enligt 1-3 §§ får den tillhandahålla varor samt åta sig att utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde.” (4 §)

”När myndigheten utför de uppgifter som anges i 2 § 4 och 5 samt 3 § 1 och 6, får den ta ut avgifter. /–/” (15 §)

”För verksamhet som anges i 2 § 6 samt 4 § ska myndigheten ta ut avgifter.” (16 §)

Regleringsbrev

”RAÄ får mot avgift förmedla det arkeologiska dokumentations- och analysverktyget INTRASIS till andra myndigheter och enskilda, inom och utom landet. /–/”

Rättsmedicinalverket (RMV)

Förordning (2007:976) med instruktion för Rättsmedicinalverket

”Myndigheten får inom sitt ansvarsområde utföra uppdrag om verksamheten i övrigt medger det. Uppdragen skall utföras mot ersättning som motsvarar kostnaden för sådan verksamhet.” (3 §)

Regleringsbrev

Inget om avgiftsbelagd verksamhet (endast budget)

Skogsstyrelsen

Förordning (2007:1046) med instruktion för Skogsstyrelsen

”Myndigheten får ta ut avgifter för varor och tjänster som rör skogsinventering, skogsbruksplanläggning, skogsvård, utsyning av skog, skogsvärdering, skogsväghållning, naturvård, kulturmiljövård samt utbildning, rådgivning, information och verksamhet i övrigt som är förenlig med myndighetens uppgifter.” Myndigheten får meddela föreskrifter om avgifter för sådana varor och tjänster/–/” (12 §)

Regleringsbrev

Ingen precisering av området som får avgiftsbeläggas.

Smittskyddsinstitutet (SMI)

Förordning (2007:1215) med instruktion för Smittskyddsinstitutet

”Myndigheten får inom sitt ansvarsområde och om verksamheten i övrigt medger det utföra uppdrag inom eller utom landet.” (4 §)

”Myndighetens uppgifter enligt 4 § ska finansieras genom avgifter. Myndigheten bestämmer i det enskilda fallet avgiftens storlek.” (18 §)

Regleringsbrev

”Avgifter får tas ut för den speciella diagnostiken och den experimentella biomedicinen. /–/”

Statens fastighetsverk

Förordning (2007:757) med instruktion för Statens fastighetsverk

”Myndigheten har inom sitt verksamhetsområde rätt att bedriva uppdragsverksamhet.” (3 §)

”Uppdrag enligt 3 § ska finansieras med avgifter.” (9 §)

Regleringsbrev

”Statens fastighetsverks verksamhet skall huvudsakligen finansieras med inkomster från fastighetsförvaltningen. Hyressättning för fastighetsbeståndet samt övriga avgifters storlek bestäms av Statens fastighetsverk /-/”

Statens geotekniska institut (SGI)

Förordning (2007:1056) med instruktion för Statens geotekniska institut

”Instituttet utför undersökningar, utredningar och andra uppdrag åt statliga myndigheter och kommuner. Institutet utför också uppdrag åt andra i den mån arbetet i övrigt tillåter det.” (3 §)

”Institutet får ta ut ersättning för sådana uppdrag som avses i 3 §. Grunderna för ersättning bestäms av instituttet.” (10 §)

Regleringsbrev

”Av SGI:s verksamhetsgrenar skall Geoteknisk och miljögeoteknisk rådgivning samt delar av Geoteknisk och miljögeoteknisk forskning, utveckling och kunskapsförmedling finansieras med avgifter.”

Statens institutionsstyrelse (SIS)

Förordning (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse

”Statens institutionsstyrelse får mot avgift utföra uppdrag åt kommuner och landsting i samband med avgiftning av missbrukare, utslussning, eftervård eller andra insatser som anknyter till verksamheten vid sådana hem som anges i 1 §. Statens institutionsstyrelse får också mot avgift tillhandahålla sådana varor och tjänster som produceras huvudsakligen av intagna som ett led i verksamheten vid sådana hem som anges i 1 §. /-/” (3 §)

”Myndigheten får årligen fastställa avgifter enligt 6 kap. 3 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453). Myndigheten får bestämma storleken på avgifterna enligt 3 §.” (11 §)

Regleringsbrev

”SIS skall finansiera de kostnader som ej täcks av ramanslaget för verksamhetsgrenarna ungdomsvård och missbrukarvård genom att ta ut vårdavgifter och

genom intäkter som uppkommer vid försäljning av varor och tjänster som myndigheten i övrigt tillhandahåller inom ramen för myndighetens instruktion. /-/ I mån av ledig kapacitet får SiS tillgodose sådana stöd- eller vårdinsatser som kommunala huvudmän efterfrågar inom ramen för en planerad vårdkedja till självkostnad.”

Statens jordbruksverk

Förordning (2007:1042) med instruktion för Statens jordbruksverk

”Jordbruksverket får ta ut avgifter för tjänster som rör

- veterinär yrkesutövning,
- vattenhushållning,
- laboratorieundersökningar, kvalitetsanalyser och andra undersökningar av utsäde och växtsorter, samt
- kvalitetsanalys av foderspannmål och kvarnspannmål.

Myndigheten får fastställa avgiftens storlek.” (23 §)

Regleringsbrev

Vatten

”Uppdragsverksamheten utgörs av vattenhushållning. Myndighetsuppdrag är inräknat.”

Djur

”Uppdrag inom resultatområde Djur utgörs av verksamheten Köttklassificering.”

Utsäde

”Uppdragverksamheten inom resultatområde Utsäde utgörs av laboratorieundersökningar, kvalitetsanalyser och andra undersökningar av utsäde och växtsorter samt kvalitetsanalys av foder- och kvarnspannmål. Myndighetsuppdrag är inräknat.”

DVO

”Uppdragsverksamheten utgörs av distriktsveterinärverksamhet. Anslaget 42:2 *Bidrag till distriktsveterinärorganisationen* är inräknat.”

Statens pensionsverk (SPV)

Förordning (2007:832) med instruktion för Statens pensionsverk

”Myndigheten får i anslutning till sitt verksamhetsområde i begränsad omfattning utföra uppdragsverksamhet åt andra än statliga myndigheter under förutsättning att den uppdraget avser har nära anknytning till statlig verksamhet och att de för uppdragsgivaren tillämpliga tjänstepensionsbestämmelserna liknar de statliga tjänstepensionsbestämmelserna. Uppdragen ska utföras mot ersättning.” (3 §)

*Regleringsbrev**Statlig pensionsverksamhet m.m.*

”SPV:s verksamhet ska finansieras med avgifter. Full kostnadstäckning gäller för verksamhetsgrenarna Statlig pensionsverksamhet m.m. och Inomstatliga pensionsuppdrag.”

Statens räddningsverk*Förordning (2007:857) med instruktion för Statens räddningsverk*

”/–/ Räddningsverket ska kunna erbjuda

1. risk- och säkerhetsutbildningar som tillgodoser behov av kompetens hos kommuner, landsting och statliga myndigheter samt hos organisationer och företag för att kunna hantera störningar i samhällsviktig verksamhet
2. fortbildning inom räddningsområdet, och
3. annan utbildning med anknytning till myndighetens uppgifter. Räddningsverket ska anpassa sin utbildning till samhällets behov.” (3 § andra stycket)

”Räddningsverket får, om verksamheten har anknytning till myndighetens uppgifter, mot avgift tillhandahålla

1. internat- och restaurangtjänster,
2. konferenslokaler, och
3. boende för studerande inom Räddningsverkets utbildningsverksamhet.

Räddningsverket får ta ut avgifter för utbildningar enligt 3 § andra stycket. /–/” (24 §)

Regleringsbrev

1. ”Fortbildning och uppdragsutbildning, konferens- och internattjänster, intyg för förare och säkerhetsrådgivare för transporter av farligt gods och internationella insatser får finansieras med avgifter. /–/”
6. ”Utöver vad som anges i 4 § avgiftsförordningen (1992:191) får Statens räddningsverk även ta ut avgifter för platsannonser i tidningen Sirenen. /–/”

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)*Förordning (2007:1044) med instruktion för Statens veterinärmedicinska anstalt*

”Myndigheten får ta ut en avgift för utförda undersökningar och utredningar samt tillhandahållna vacciner, diagnostika och laboratorieprodukter, om inte annat är föreskrivet. Myndigheten får fastställa avgifternas storlek.” (16 §)

Regleringsbrev

”SVA:s uppdragsverksamhet ska finansieras med avgifter. /–/”

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)

Förordning (2007:964) med instruktion för Statens väg- och transportforskningsinstitut

”Institutet utför forsknings- och utvecklingsarbete åt myndigheter och andra uppdragsgivare. Institutet får utföra uppdragen mot ersättning och bestämmer grunderna för ersättningen.” (2 §)

Regleringsbrev

Uppdragsverksamheten preciseras inte i regleringsbrevet.

Direktiv om det ekonomiska målet anges. ”Det ekonomiska målet är att avgiftsintäkterna och bidragsintäkterna skall täcka minst 70 procent av de totala kostnaderna för verksamheten. För uppdrag där VTI konkurrerar med aktörer på den privata marknaden skall målet vara minst full kostnadstäckning. /-/”

Statistiska centralbyrån (SCB)

Förordning (2007:762) med instruktion för Statistiska centralbyrån

”Myndigheten ska i mån av resurser utföra uppdrag inom sitt verksamhetsområde åt en myndighet. Myndigheten får även åta sig uppdrag från andra uppdragsgivare.” (4 §)

”Myndigheten ska ta ut avgifter för uppdrag enligt 4 §. /-/” (24 §)

Regleringsbrev

Ingen precisering av den avgiftsbelagda verksamheten

Statskontoret

Förordning (2007:827) med instruktion för Statskontoret

”Myndigheten ska efter överenskommelse bistå Regeringskansliet och statliga kommittéer med utredningsstöd.” (2 § 6)

”Myndigheten får ta ut avgifter för sådant som avses i 2 § 6.” (9 §)

Regleringsbrev

”Statskontoret får ta ut avgifter för vissa kostnader specificerade enligt uppdrag. /-/”

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (SIDA)

Förordning (2007:1371) med instruktion för Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete

”Myndigheten ska särskilt vid myndighetens utbildningscentrum i Härnösand anordna utbildning och kompetensutveckling för myndighetens samarbetspartner inom utvecklingsarbetet. /-/” (3 § 1 punkt 3)

”I verksamhet enligt 3 § första stycket 3 får myndigheten ta ut avgifter, bestämma avgifternas storlek samt disponera inkomsterna.” (17 §)

Regleringsbrev

”Verksamheten vid *Civil Society Centre* i Härnösand samt internationell rekrytering och kompetensutveckling får delfinansieras med avgifter. /–/”

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

Förordning (2007:1053) med instruktion för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

”SMHI ska inhämta och förmedla kunskaper om landets meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska förhållanden. SMHI ska särskilt

1. svara för den allmänna meteorologiska, klimatologiska, hydrologiska och oceanografiska tjänsten,
2. svara för varningstjänst inom sitt verksamhetsområde,
3. bedriva uppdragsverksamhet samt tillämpad forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde /–/” (2 §)

”SMHI får ta ut ersättning för utförda uppdrag. Grunderna för ersättningen bestäms av SMHI.” (8 §)

Regleringsbrev

Ingen närmare precisering av den avgiftsbelagda verksamhetens område görs i regleringsbrevet (inte heller i budgeten för den avgiftsbelagda verksamheten). Det finansiella avsnittet omfattar vissa uppgifter om prissättningen.

Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

Förordning (2000:1074) med instruktion för Totalförsvarets forskningsinstitut

”Totalförsvarets forskningsinstitut får ta ut avgifter för sin verksamhet. Myndigheten beslutar eller meddelar föreskrifter om avgifternas storlek.” (11 §)

Regleringsbrev

Ingen precisering av den avgiftsbelagda verksamheten.

Universitet och högskolor (35 stycken)

Rubriken universitet och högskolor omfattar i princip 35 universitet och högskolor som utgör statliga myndigheter under Utbildningsdepartementet.

Instruktion

Universitet och högskolor har inte särskilda förordningar med instruktioner som övriga statliga myndigheter. Motsvarande reglering av bl.a. organisation och

ledning på samtliga statliga lärosäten regleras i stället i högskoleförordningen (1993:100). I förordningen regleras endast avgiften för högskoleprovet. Övriga områden anges i regleringsbrevet.

Regleringsbrev

I regleringsbrevet, Bilaga 46 Avgiftsbelagd verksamhet, anges att statliga universitet och högskolor får bedriva följande verksamheter mot avgift.

A) Beställd utbildning

”Med beställd utbildning avses utbildning enligt avtal med annat svenskt lärosäte eller med ett annat utländskt lärosäte inom EES samt utbildning enligt avtal med annan svensk statlig finansär.”

B) Uppdragsutbildning

”Med uppdragsutbildning avses utbildning som anordnas mot avgift från annan än enskild och som uppdragsgivaren utser deltagarna till. /–/”

C) Uppdragsforskning

D) Högskoleprov

”För anmälan till högskoleprov får universitet och högskolor enligt högskoleförordningen (1993:100) ta ut en avgift om 350 kronor. /–/”

E) Biljett- eller programintäkter

”De lärosäten som i samband med slutproduktioner för avgångsstuderanter inom konstnärlig utbildning säljer biljetter eller program medges rätt att disponera eventuella avgiftsintäkter i verksamheten. Dessa avgifter skall bidra till att finansiera verksamheten, utan krav på full kostnadstäckning.

Vidare medges att Kungl. Musikhögskolan i Stockholm får ta ut avgifter utan krav på full kostnadstäckning för entréavgifter i samband med ett studentorganiserat evenemang, Sveriges MusikAkademiens Sång Kontest (SMASK).”

F) Inträde till museum

”Uppsala universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet och Umeå universitet får ta ut avgifter utan krav på full kostnadstäckning från besökare för inträde till den museiverksamhet som lärosätet skall förvalta. Dessa avgifter skall bidra till att finansiera verksamheten.”

G) Upplåtande av bostadslägenhet

”Av förordningen (1993:528) om statliga myndigheters lokalförsörjning följer att universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) får ingå hyresavtal för bostadslägenheter för att upplåta lägenheten till

- a) utländska studenter inom utbytesprogram med andra länder, eller
- b) gästforskare vid universitetet eller högskolan, under förutsättning att de inte är anställda vid högskolan.

Vid sådan upplåtelse ges universitet och högskolor rätt att utan krav på full kostnadstäckning ta ut avgift för hyran från studenten eller gästforskaren. /–/”

Verket för högskoleservice (VHS)

Förordning (2007:1291) med instruktion för Verket för högskoleservice

”Verket för högskoleservice har till uppgift att på uppdrag av universitet och högskolor biträda

- vid antagning av studenter,
- vid bedömning av utländska gymnasiebetyg,
- med rådgivning och service i fråga om studieadministrativ verksamhet, och
- vid upphandling.

Myndigheten får utföra andra uppdrag än som avses i första stycket samt utföra uppdrag även åt andra än universitet och högskolor.” (1 §) ESV:s anmärkning: inget explicit om avgifter

Regleringsbrev

”Uppdragsverksamheten vid VHS består av upphandling, antagning till högskoleutbildning och systemförvaltning inom det studieadministrativa området. /–/”

Verket för innovationssystem (Vinnova)

Förordning (2007:1114) med instruktion för Verket för innovationssystem

”Verket för innovationssystem får utföra uppdrag åt andra. Myndigheten ska ta ut ersättning enligt avgiftsförordningen (1992:191) för uppdrag åt andra än regeringen.” (5 §)

”Verket för innovationssystem har för den verksamhet som anges i 2 § rätt att ta ut ersättning för sådana varor och tjänster som avses i 4 § första stycket 2-4 avgiftsförordningen (1992:191) utan den begränsning som föreskrivs i andra stycket samma paragraf.” (12 §)

Regleringsbrev

Inget om avgiftsbelagd verksamhet.

Verket för näringslivsutveckling (Nutek)

Förordning (2007:1155) med instruktion för Verket för näringslivsutveckling

”Verket för näringslivsutveckling ska, mot ersättning, utföra kansligöromål åt Stiftelsen för kunskapsfrämjande inom turism.” (7 §)

”Verket för näringslivsutveckling får utföra uppdrag åt andra. För uppdrag åt andra än regeringen ska myndigheten ta ut ersättning enligt avgiftsförordningen (1992:191).” (13 §)

Regleringsbrev

Inget om avgiftsbelagd verksamhet.

Vägverket

Förordning (2007:960) med instruktion för Vägverket

”Vägverket får bedriva uppdrags-, uthyrnings- och försäljningsverksamhet som är förenlig med verkets uppgifter i övrigt.

Vägverket får dessutom inom mark- och anläggningsområdet utföra uppdrag som rör vägar, järnvägar, flygplatser, hamnar, parker samt vatten- och avloppsledningar och därmed jämförbara objekt.” (8 §) *ESV:s anm.:* Inget explicit om avgifter, se även Banverket

”Vägverket får sälja uppgifter till myndigheter och enskilda ur den del av vägtrafikregistret som avser fordonsregistrering som verket för enligt förordningen (2001:650) om vägtrafikregister.” (9 §)

Regleringsbrev

”1. Vägverket får utföra uppdrag åt utomstående. För sådana uppdrag ska ersättning tas ut.

/–/ Vägverket ska årligen i budgetunderlaget och årsredovisningen lämna en särskild redogörelse för omfattningen och det ekonomiska resultatet av uppdragsverksamheten där varje resultatområde särredovisas.”

”2. För försäljning av *informationsuttag från Vägtrafikregistret* gäller självkostnadsbaserad prissättning med pålägg upp till en nivå som bedöms som marknadsmässig i förhållande till jämförbara konkurrenter. Vägverkets resultat av denna verksamhet skall användas till trafiksäkerhetsåtgärder. ”

”3. För Vägverkets produktionsverksamhet gäller särskilda föreskrifter enligt regeringens beslut den 18 januari 1996 (nr 2) om direktiv avseende Vägverkets produktion i egen regi m.m. Genom regeringsbeslut i form av 1997 års

regleringsbrev för Vägverket ändrades beslutet den 18 januari 1996 på så sätt att andra meningen i punkten 5 första stycket inte längre skall gälla.”

”4. För försäljning av data ur den nationella vägdatan har regeringen den 27 juni 1996 beslutat om särskilda utgångspunkter för prissättningen.”

Bilaga 3. Sammanställning av kartläggningsuppgifter

Omsättning (tkr)	Bemyndigande i			Myndighet - exkl universitet & högskolor	Formulering i instruktion eller regleringsbrev (kort)
	Löpnr	instruktion	regleringsbrev		
16 657	1	0	1	Arbetsförmedlingen (AF)	"Verksamheten vid Aske kursgård får finansieras med avgifter"
6 436	2	1	0	Arkitekturmuseet	Områden anges, men tillägg förekommer
3 025 127	3	0	1	Banverket	"Banverket får bedriva uppdrags-, uthyrnings- och försäljningsverksamhet som är förenlig med verkets uppgifter i övrigt. Banverket får dessutom utföra andra uppdrag inom ban-, el-, signal- och teleområdet som rör vägar, järnvägar, flygplatser, hamnar, byggnader och därmed jämförbara objekt." <i>Avgifter nämns inte.</i> / RB: "inom ramen för sin ordinarie verksamhet, utföra uppdrag åt utomstående. För sådana uppdrag skall ersättning tas ut"
72 136	4	0	0	Bolagsverket	Vissa områden anges, inget explicit om avgifter
769 431	5	1	0	Det statliga lantmäteriet (LMV)	Områden anges, men även "får mot avgift bedriva uppdragsverksamhet inom sitt verksamhetsområde". På länsnivå är områdena noggrant angivna. Här anges också "bedriva uppdragsverksamhet som har ett naturligt samband med myndighetsutövningen"
73 709	6	1	1	Ekonomistyrningsverket (ESV)	Områden anges noggrant / även här förekommer typen "på uppdrag utföra utredningar inom sitt verksamhetsområde"
2 799 383	7	1	1	Fortifikationsverket	"verksamhet skall finansieras med avgifter"
17 790 068	8	1	0	Försvarets materielverk	"får ta ut avgifter för sin verksamhet. Myndigheten beslutar eller meddelar föreskrifter om avgifternas storlek"
553 614	9	0	1	Försäkringskassan	Områden anges noggrant
277 131	10	1	0	Kammarkollegiet	Områden anges noggrant
2 242	11	1	0	Konjunkturinstitutet	"får inom sitt verksamhetsområde utföra uppdrag samt tillhandahålla varor och tjänster. Institutet får ta ut avgifter för varor och tjänster samt för uppdrag åt andra än regeringen."
4 953	12	1	0	Livsmedelsverket	"får utföra undersökningar på uppdrag av myndigheter och enskilda. Verket fastställer en taxa för uppdragsverksamheten"
Inga avg 2007	13	1	0	Luftfartsstyrelsen	"får ta ut avgifter för sin verksamhet"
1 021	14	1	1	Läkemedelsverket	"får inom sitt ansvarsområde och om verksamheten i övrigt medger detta utföra uppdrag inom eller utom landet"
38 123	15	1	0	Moderna museet	Områden anges noggrant, men tillägg förekommer
19 249	16	0	0	Patent- och registreringsverket (PRV)	Områden anges noggrant, men avgift nämns inte. Begreppen uppdragsverksamhet och konsulttjänster anges som "substitut".
128 133	17	1	1	Riksantikvarieämbetet (RAÄ)	Utöver angivna områden "att mot avgift tillhandahålla varor och utföra undersökningar, utredningar och andra tjänster inom sitt verksamhetsområde" /RB: "får mot avgift förmedla det arkeologiska dokumentations- och analysvetyget INTRASIS till andra myndigheter och enskilda".
50 645	18	1	0	Rättsmedicinalverket (RMV)	"får inom sitt ansvarsområde utföra uppdrag om verksamheten i övrigt medger det. Uppdragen skall utföras mot ersättning"
545 787	19	1	0	Skogsstyrelsen	Områden anges noggrant, dock med tillägget "och verksamhet i övrigt som är förenlig med organisationens uppgifter"
32 764	20	1	1	Smittskyddsinstitutet (SMI)	"får inom sitt ansvarsområde och om verksamheten i övrigt medger det mot avgift utföra uppdrag inom eller utom landet" / områden anges i regleringsbrevet

Tabellen fortsätter på nästa sida

Omsättning (tkr)	Bemyndigande i			Myndighet - exkl universitet & högskolor	Formulering i instruktion eller regleringsbrev (kort)
	Löpnr	instruktion	regleringsbrev		
2 160 119	21	1	1	Statens fastighetsverk	"har rätt att inom sitt verksamhetsområde bedriva uppdragsverksamhet"/RB: "verksamhet skall finansieras med inkomster från fastighetsförvaltningen. Hyressättning för fastighetsbeståndet samt övriga avgifters storlek bestäms av"
24 528	22	1	1	Statens geotekniska institut (SGI)	"utför undersökningar, utredningar och andra uppdrag" / viss precisering i regleringsbrevet
1 186 885	23	1	1	Statens institutionsstyrelse (SIS)	Områden anges noggrant
369 207	24	1	1	Statens jordbruksverk	Områden anges relativt noggrant
270 936	25	1	1	Statens pensionsverk (SPV)	"verksamhet finansieras genom avgifter" ytterligare precisering om uppdragsverksamhet förekommer dock
193 805	26	1	1	Statens räddningsverk	Områden anges noggrant
181 802	27	1	1	Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA)	Områden anges noggrant i instruktion
83 020	28	1	0	Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI)	"utför forsknings- och utvecklingsarbete åt myndigheter och andra uppdragsgivare. Uppdragen får utföras mot ersättning"
372 273	29	1	0	Statistiska centralbyrån (SCB)	"ska ta ut avgifter för uppdrag enl. 4 §, d.v.s. utföra uppdrag inom sitt verksamhetsområde i mån av resurser"
Endast 4 §	30	1	1	Statskontoret	"får ta ut avgifter för sådant stöd som avses i 2 § p.6, dvs. bistå Regeringskansliet och statliga kommittéer med utvecklingsstöd"
66	31	1	1	Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida)	Områden anges noggrant
225 473	32	1	0	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	"får ta ut ersättning för utförda uppdrag" "bedriva uppdragsverksamhet samt tillämpad forskning och utveckling inom sitt verksamhetsområde"
994 961	33	1	0	Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)	"får ta ut avgifter för sin verksamhet"
185 369	34	0	0	Verket för högskole-service (VHS)	Områden anges noggrant, men avgift nämns inte. Begreppet uppdrag används som synonymt med avgift, verkar det som.
Inga avg 2007	35	1	0	Verket för innovationssystem	"uppdrag åt andra. För uppdrag åt andra än regeringen skall ersättning enligt avgiftsförordningen"
Endast 4 §	36	1	0	Verket för näringslivs-utveckling	"uppdrag åt andra. För uppdrag åt andra än regeringen ska ersättning tas ut enligt avgiftsförordningen"
3 086 368	37	0	1	Vägverket	"Vägverket får bedriva uppdrags-, uthyrnings- och försäljningsverksamhet som är förenlig med verkets uppgifter i övrigt. / Vägverket får dessutom inom mark- och anläggningsområdet utföra uppdrag som rör vägar, järnvägar, flygplatser, hamnar, parker samt vatten- och avloppsledningar och därmed jämförbara objekt." Avgifter nämns inte. / RB: för Vägverkets produktionsverksamhet gäller särskilda föreskrifter enligt regeringsbeslut / åtminstone vissa områden anges noggrant /
35 541 421		30	18		

		Vissa klassningar	Myndigheter i urvalet
a	32%	Området anges - utan tillägg	1,9,10,16,23,24,25,26,27,30,31,34 dvs. 12/37
b	24%	Området anges - med tillägg om även övrigt	2,4,5,6,15,17,19,20,22 dvs. 9/37
c	43%	typ inom myndighetens verksamhet	3,7,8,11,12,13,14,18,21,28,29,32,33,35,36,37 dvs. 16/37
d	14%	Avgift nämns inte explicit	3,4,16,34,37 dvs. 5/37
		<i>ibland förekommer vissa preciseringar!</i>	kan ej summeras till 100%

Länsstyrelser samt universitet och högskolor

Omsättning (tkr)	Bemyndigande i			Myndighet - länsstyrelser samt universitet & högskolor	Formulering i instruktion eller regleringsbrev (kort)
	Löpnr	instruktion	regleringsbrev		
46 584	38	0	0	Länsstyrelserna (21 st)	Varken områden eller avgifter nämns explicit.
2 482 719	39	0	1	Universitet och högskolor (34 st)	"universitet och högskolor får ta ut och disponera avgifter enligt bilaga 46" Områden anges noggrant i bilaga 46. Dessa är: beställd utbildning, uppdragsutbildning, uppdragsforskning, högskoleprov, biljett- eller programintäkter, inträde till museum och upplåtande av bostadslägenhet.
<hr/>					
2 529 303					

Bilaga 4. Förteckning över myndigheternas uppdragsverksamhet och omsättning år 2007

Uppdragsverksamhet exkl. offentligrättsliga avgifter, 4 § och tjänsteexport (siffrorna anges i tkr)

	Beslutar	Disp	Intäkter 2007	Kostnader 2007
Arbetsförmedlingen				
Aske kursgård	Ja	Ja	16 657	
			16 657	
Arkitekturmuseet				
Butiksförsäljning	Ja	Ja	3 055	
Entréavgifter och visningar	Ja	Ja	1 890	
Föreläsningar och publik verksamhet	Ja	Ja	108	
Konferensverksamhet	Ja	Ja	585	
Verksamhet för barn och unga	Ja	Ja	99	
Övriga intäkter	Ja	Ja	699	
			6 436	
Banverket				
Elförsäljning	Ja	Ja	1 008 720	1 008 720
Entreprenad och konsulttjänster	Ja	Ja	668 000	625 000
Fastighetsförvaltning	Ja	Ja	5 307	5 307
Materialservice och IT	Ja	Ja	475 000	466 000
Teletjänster	Ja	Ja	226 000	155 000
Övrigt	Ja	Ja	642 100	393 100
			3 025 127	2 653 127
Bolagsverket				
Försäljningsverksamhet	Ja	Ja	72 136	
			72 136	
Det statliga lantmäteriet (LMV)				
Grundläggande geografisk information och fastighetsinformation	Ja	Ja	298 669	315 633
Pantbrev m.m.	Ja	Ja	30 104	30 792
Uppdragsverksamhet	Ja	Ja	352 837	335 060
Uppdragsverksamhet i anslutning till fastighetsbildning	Ja	Ja	87 821	91 932
			769 431	773 417
Ekonomistyrningsverket				
Administrativa system	Ja	Ja	10 697	15 167
Ekonomisk styrning	Ja	Ja	31 268	34 348
Information om statlig ekonomi	Ja	Ja	217	225
Informationssystemet Hermes	Nej	Ja	25 504	25 287
Statlig inköpssamordning	Nej	Ja	6 023	5 414
			73 709	80 441

Fortifikationsverket

Avyttring	Ja	Ja	4 071	1
Fortifikation	Ja	Ja		
Förvaltning	Ja	Ja	2 251 303	2 122 217
Lokaler	Ja	Ja		
Mark	Ja	Ja		
Uppdrag	Ja	Ja	544 009	505 214
			2 799 383	2 122 218

Försvarets materielverk

Anskaffa mtrl & tjänster mm	Ja	Ja	17 790 068	17 824 240
			17 790 068	17 824 240

Försäkringskassan

ADB-bearbetning på uppdrag av övriga	Ja	Ja	2 511	2 450
Adm av statlig fordran	Nej	Ja	10 912	10 912
Adm familjebidrag	Nej	Ja	2 708	4 492
Adm småftg och semest.löneförs.	Ja	Ja	2 500	1 778
Adm ålderspensionen	Nej	Ja	520 362	530 308
Adm.ers från affärsdrivande verk o bolag	Nej	Ja	2 678	2 678
Försäkringsmedicinskt centrum	Ja	Ja	4 085	1 606
Institutet för stressmedicin	Ja	Ja	7 858	7 734
			553 614	561 958

Kammarkollegiet

Administrativ service	Ja	Ja	32 249	33 031
Fordringsbevakning	Ja	Ja	6 407	8 797
Försäkringsverksamhet	Ja	Ja	209 223	201 600
Kapitalförvaltning	Ja	Ja	28 067	27 973
Registrering av trossamfund	Ja	Ja	1 185	1 563
Upplösning av stiftelser	Ja	Ja		
			277 131	272 964

Konjunkturinstitutet

Statistiktjänster m.m.	Ja	Ja	722	226
Utredningsrapporter	Ja	Ja	1 520	1 694
			2 242	1 920

Livsmedelsverket

Undersökningar och analyser	Ja	Ja	4 953	5 143
			4 953	5 143

Luftfartsstyrelsen

Inga avgifter 2007

Läkemedelsverket

Certifiering och kursverksamhet	Nej	Ja	1 021	641
			1 021	641

Moderna Museet				
Entréer och visningar	Ja	Ja	13 862	13 453
Övrig uppdragsverksamhet	Ja	Ja	24 261	23 545
			38 123	36 998
Patent- och registreringsverket				
VG Uppdrag	Ja	Ja	19 249	21 232
			19 249	21 232
Riksantikvarieämbetet				
Arkeologiska undersökningar	Ja	Ja	123 027	105 539
Konservering	Ja	Ja	803	2 269
Övrigt	Ja	Ja	4 303	4 129
			128 133	111 937
Rättsmedicinalverket				
Rättsgenetik	Ja	Ja	1 709	1 709
Rättsintyg	Ja	Ja	17 636	16 034
Rättskemi	Ja	Ja	31 300	32 188
			50 645	49 931
Skogsstyrelsen				
Fastighetsförvaltning m.m.	Ja	Ja	1 413	1 247
Uppdrag åt AMV	Ja	Ja	380 666	405 814
Uppdrag åt skogsbruket	Ja	Ja	84 946	85 775
Uppdrag åt övriga	Ja	Ja	78 762	79 842
			545 787	572 678
Smittskyddsinstitutet				
Experimentell biomedicin	Ja	Ja	6 986	45 595
Speciell diagnostik	Ja	Ja	19 234	18 832
Övrigt	Ja	Ja	6 544	
			32 764	64 427
Statens fastighetsverk				
Hyor	Ja	Ja	2 159 214	
Uppdrag	Ja	Ja	905	
			2 160 119	0
Statens geotekniska institut				
Uppdragsverksamhet.	Ja	Ja	24 528	43 625
			24 528	43 625
Statens institutionsstyrelse				
Vårdverksamhet	Ja	Ja	1 186 885	1 971 636
			1 186 885	1 971 636
Statens jordbruksverk				
Distriktveterinärsorganisationen	Ja	Ja	338 472	448 177
Djur	Ja	Ja	3 997	6 239
Utsäde	Ja	Ja	20 158	23 291
Vatten	Ja	Ja	6 580	11 214
			369 207	488 921

Statens pensionsverk

Inomstatliga pensionsuppdrag	Ja	Ja	424	435
Pension Staten	Ja	Ja	184 058	185 143
Pension Uppdrag	Ja	Ja	86 454	78 288
			270 936	263 866

Statens räddningsverk

Fortbildning och uppdragsverksamhet	Ja	Ja	19 300	19 436
Internationella katastrof- och räddningsinsatser	Ja	Ja	148 386	273 000
Konferens- och internatverksamhet	Ja	Ja	26 119	37 981
			193 805	330 417

Statens veterinärmedicinska anstalt

Uppdragsverksamhet	Ja	Ja	181 802	180 239
			181 802	180 239

Statens väg- och transportforskningsinstitut

Uppdragsverksamhet	Ja	Ja	83 020	87 472
			83 020	87 472

Statistiska centralbyrån

Uppdragsverksamhet	Ja	Ja	372 273	385 293
			372 273	385 293

Statskontoret

Endast 4 §

Styrelsen för internatinellt utvecklingsarbete

Kursverksamhet Härnösand	Ja	Ja	66	
			66	0

Sveriges meteorologiska och hydrologiske institut

Affärsverksamhet	Ja	Ja	204 722	201 353
Uppdragsverksamhet	Ja	Ja	20 751	21 127
			225 473	222 480

Totalförsvarets forskningsinstitut

Forskning och utveckling	Ja	Ja	994 961	1 030 971
			994 961	1 030 971

Verket för högskoleservice

Uppdragsverksamhet	Ja	Ja	185 369	194 286
			185 369	194 286

Verket för innovationssystem

Inga avgifter 2007

Verket för näringslivsutveckling

Endast 4 §

Vägverket

Adm. av felparkeringsavgifter	Nej	Ja	14 315	9 131
Broavgift m m Svinesund	Nej	Ja	87 421	64 409
Försälj. av personliga skyltar	Nej	Ja	1 171	1 222
Informationsuttag	Ja	Ja	112 976	36 364
Utbildningstjänster VUC	Ja	Ja	11 018	9 890
Vägverket Färjerederiet	Ja	Ja	40 900	36 900
Vägverket Konsult	Ja	Ja	146 100	140 400
Vägverket produktion	Ja	Ja	2 628 000	2 530 000
Övrigt	Ja	Ja	44 467	158 317
			3 086 368	2 986 633

Totala intäkter	Intäkter	Kostnader
Arbetsförmedlingen	16 657	
Arkitekturmuseet	6 436	
Banverket	3 025 127	2 653 127
Bolagsverket	72 136	
Det statliga lantmäteriet	769 431	773 417
Ekonomistyrningsverket	73 709	80 441
Fortifikationsverket	2 799 383	2 122 218
Försvarets materielverk	17 790 068	17 824 240
Försäkringskassan	553 614	561 958
Kammarkollegiet	277 131	272 964
Konjunkturinstitutet	2 242	1 920
Livsmedelsverket	4 953	5 143
Luftfartsstyrelsen		
Läkemedelsverket	1 021	641
Moderna Museet	38 123	36 998
Patent- och registreringsverket	19 249	21 232
Riksantikvarieämbetet	128 133	111 937
Rättsmedicinalverket	50 645	49 931
Skogsstyrelsen	545 787	572 678
Smittskyddsinstitutet	32 764	64 427
Statens fastighetsverk	2 160 119	
Statens geotekniska institut	24 528	43 625
Statens institutionsstyrelse	1 186 885	1 971 636
Statens jordbruksverk	369 207	488 921
Statens pensionsverk	270 936	263 866
Statens räddningsverk	193 805	330 417
Statens veterinärmedicinska anstalt	181 802	180 239
Statens väg- och transportforskningsinstitut	83 020	87 472
Statistiska centralbyrån	372 273	385 293
Statskontoret		
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	66	
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institutet	225 473	222 480
Totalförsvarets forskningsinstitut	994 961	1 030 971
Verket för högskoleservice	185 369	194 286
Verket för innovationssystem		
Verket för näringslivsutveckling		
Vägverket	3 086 368	2 986 633
Total	35 541 421	33 339 111
Statl myndigheters tot intäkter för avg belagd uppdragsvht exkl aff verk, 4 § och tjänsteexport		41 842 000
Statl myndigheters tot intäkter för avg belagd uppdragsvht exkl aff verk		45 377 000
Kartläggningens andel		85%

ESV utvecklar och förvaltar en effektiv ekonomisk styrning av staten.

- Vi tar fram bra beslutsunderlag för den ekonomiska politiken.
- Vi skapar goda förutsättningar för regering och riksdag till en tydlig och effektiv styrning av statliga myndigheter.
- Vi säkerställer god tillgång för myndigheterna till bra metoder och effektivt stöd i sin verksamhetsstyrning.

ESV har bred och djup kompetens och arbetar i nära samverkan med Regeringskansliet och myndigheterna.